

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Bakalářská práce

Alena Štojdlová

Jazykové výpůjčky z anglického jazyka ve francouzské IT terminologii

English Loanwords in French IT Terminology

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 25. července 2014

.....
Jméno a příjmení

Poděkování:

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování PhDr. Jaroslavu Štichauerovi Ph.D. za jeho cenné rady a věcné připomínky při vedení mé bakalářské práce.

Klíčová slova (česky):

Francouzština, angličtina, terminologie, výpůjčka, lexikologie

Klíčová slova (anglicky):

French, English, terminology, loanword, lexicology

Klíčová slova (francouzsky):

Français, anglais, terminologie, emprunt, lexicologie

Abstrakt

Tato práce je zaměřena na anglické výpůjčky ve francouzské terminologii informačních technologií, rychle se rozvíjejícím oboru, jehož terminologie není zatím kodifikována. Předkládá teorii dělení výpůjček a jejich začleňování do francouzského jazyka, stejně jako exkurz do historie pronikání obou jazyků. V praktické části na základě dotazníkového šetření na vzorku 98 uživatelů předkládá analýzu používání 20 termínů.

Abstract

The present Bachelor's thesis presents the topic of English Loanwords in French information technology terminology. The French terminology of this fast growing industry is not standardized for now. The classification of loanwords as well as the insight into the history of interaction between the two languages is introduced in the theoretical part. The practical part comprises of an analysis of the use of 20 information technology terms through a questionnaire distributed among 98 respondents.

OBSAH

1 Úvod	6
I. Teoretická část	
2 Slovní zásoba	8
2. 1. Půjčování slova	8
2. 2. Výpůjčka a zprostředkující jazyky	8
3 Dělení výpůjček	11
3. 1. Výpůjčky přímé, nepřímé a zpětné	11
3. 2. Výpůjčky podle Pierra Girauda a jejich integrace	11
3. 2. 1. Fonetická integrace	12
3. 2. 2. Morfologická integrace	12
3. 2. 3. Sémantická integrace	13
3. 2. 4. Gramatická integrace	14
3. 3. Výpůjčky podle Auréliena Sauvageota	14
4. Xenismy, peregrinismy, internacionalismy a pseudoanglicismy	15
5. Anglické výpůjčky	15
5. 1. Druhy slov	16
5. 2. Pronikání angličtiny do francouzštiny v průběhu dějin	17
5. 2. 1. Středověk	17
5. 2. 2. Renesance	18
5. 2. 3. Klasicismus a osvícenství	18
5. 2. 4. Dlouhé devatenácté století	19
5. 2. 5. Franglais a American Way of Life	19
5. 2. 6. 70. léta – éra institucí	20
5. 2. 7. Jazykové zákony a současnost	21
II. Analýza	
6. Anglicismy v informatice	23
6. 1. Východiska a cíle analýzy	24
6. 2. Metodika	25
6. 3. Dotazník	26
6. 3. 1. Vyhodnocení nelingvistické části dotazníku	27
6. 3. 2. Popis jednotlivých výrazů a jejich výskyt	29
7. Závěr	49
8. Résumé	51

9. Bibliografie	53
10. Seznam zkratek	56

1. Úvod

Americký kritik Henry Louis Mencken řekl: „*A living language is like a man suffering incessantly from small haemorrhages, and what it needs above all else is constant transactions of new blood from other tongues. The day the gates go up, that day it begins to die.*“¹ (Walter 2001: 290)

Francouzský lingvista Claude Hagège zařadil francouzštinu mezi jazyky ohrožené globální angličtinou (Hagège 2008: 46). Přivedl tak znovu pozornost na téma, jímž se kronikáři, profesori, novináři a obecně intelektuální elita zaobírají již po staletí, a totiž do jaké míry angličtina obohacuje francouzštinu, nebo naopak ohrožuje rozvoj jejího vlastního lexika. První výpůjčky z angličtiny zaznamenáváme již v dobách Viléma Dobyvatele a není od věci zdůraznit, že se jedná o výpůjčky vzájemné. Nicméně Francouzi se přílivu nových slov od 70. let 20. století poměrně systematicky brání. Vznikla tak řada institucí jako Conseil international de la langue française a Haut Comité de la langue française et l'expansion de la langue française, které měly za cíl nejen francouzský jazyk chránit, ale zajistit i jeho expanzi. V 90. letech již ale obavy z přemíry anglických slov, jež dobře vystihuje citát filozofa a vášnivého bojovníka za francouzský jazyk očištěný od anglicismů Michela Serrese „*il y a plus de mots anglais sur les murs de Paris, qu'il n'y avait de mots allemands sous l'Occupation*“², dosáhly té míry, že vznikla potřeba upravit i jazykovou politiku, proto bylo používání francouzštiny uzákoněno nařízením Bas-Lauriol a Toubon. Snahy poslance Philippa Mariniho o rozšíření tohoto zákona v roce 2004 ač neúspěšné, stejně jako cyklicky se opakující kampaně za očištění francouzštiny na komunitní úrovni (deník Le Monde dříve obsahoval rubriku, která byla věnována pouze francouzskému jazyku a v současnosti v rubrice Idées vychází návrhy na petice za vymýcení anglicismů) jsou ale jasným důkazem, že vůči anglicismům přetrvává u mnohých negativní postoj.

Angličtina expanduje zejména v důsledku pokroku ve vědě a technologiích, který se posledních několik desítek let rodí právě ve Spojených státech amerických. Více než jiné

¹ Živý jazyk je jako člověk neustále trpící drobným krvácením. Co potřebuje ze všeho nejvíce, jsou neustálé transfúze z ostatních jazyků. V den, kdy se přívod krve přeruší, jazyk začne umírat.

² Na zdích Paříže je více anglických slov než německý za časů Okupace. Langue française : état d'urgence, par un collectif d'associations. In : Le Monde. 2009. [cit.2014-07-01]Dostupné z : <http://www.lemonde.fr/idees/article/2009/12/07/langue-francaise-etat-d-urgence-par-un-collectif-d-associations_1277289_3232.html>.

vrstvy jazyka se tedy problém anglicismů týká především odborného jazyka, který musí vytvářet svou vlastní francouzskou terminologii. Přestože se tvorbě a šíření nových termínů věnují odborné komise pro konkrétní odvětví, v důsledku globalizace není snadné čelit všudypřítomné angličtině. Informační technologie jsou oborem, ve kterém se francouzské ekvivalenty etablojí jen těžko, protože většina programovacích jazyků, počítače a jejich doplňky samotné jsou vyvíjeny a vyráběny právě v anglofonních zemích. Dalším faktorem je šíření Internetu a potřeba zajistit mezinárodní komunikaci. Vznikla proto i Zvláštní komise pro terminologii informačních technologií, která pravidelně zveřejňuje seznam francouzských ekvivalentů příslušných termínů na portálu Journal Officiel. Do jaké míry se ale daří tato slova skutečně implementovat a nahrazovat anglické protějšky, jsme analyzovaly pomocí dotazníku. Zajímalo nás především, jaké rozdíly můžeme pozorovat v používání anglicismů mezi běžnými a odbornými uživateli a jestli je preferování anglických slov podmíněno znalostí anglického jazyka.

I. TEORETICKÁ ČÁST

2. Slovní zásoba

2. 1. Půjčování

Jazyk jako systém je tvořen několika aspekty, jimiž se zabývají následující disciplíny: fonologie (hláskosloví), morfologie (tvarosloví), syntax (skladba), lexikologie (slovní zásoba) a sémantika (významy slov). Nás bude zajímat především půjčování nových výrazů z cizích jazyků a jejich integrace, tedy fenomén, který zkoumají jazykové disciplíny lexikologie a sémantika.

Slovní zásoba každého jazyka je stratifikována, utváří ji tedy hned několik složek. Mezi ně patří jádro, základ slovní zásoby tvořený frekventovanými, neodvozenými, produktivními slovy a latinské jádro. Perretová označuje jádro jako dědičné lexikum (*lexique héréditaire*) a řadí do něj i slova galského a germánského původu. Patří sem slova vůbec nejvíce frekventovaná jako *parler, aimer, homme*, ale také odborné výrazy, např. z oblasti myslivosti jako *daintier*, tedy jelenní varle, slovo odvozené z latinského *dignitate*. (Perret 1998: 98 – 99) Dědičná slova v porovnání s latinským etymonem prodělala fonetickou a sémantickou změnu a jejich latinský původ je jen málo znatelný, oproti nim latinské výpůjčky zachovávají podobnost s původním latinským výrazem. Příkladem takových dublet mohou být slova *chétif* a *captif* z latinského *captivus*. *Captif* vyznívá paradoxně moderně, i když bylo přejato již v 15. století. Výpůjčky často vnášeli do jazyka učenci s cílem popsat nové nebo odborné jevy, ale také překladatelé v nesnázi najít odpovídající výraz, proto jsou latinské výpůjčky užívány v odborném kontextu, pro srovnání: *auscultare-écouter-ausculter*. (Perret 1998: 99) Dublety mohou ale pocházet i z jiných jazyků, např. arabštiny a popisovat dvě výrazně odlišné skutečnosti jako slova *amiral* a *émir* z arabského *amir*. Poté, co se zformovala základní francouzská slovní zásoba na základě latiny, substrátu a germánského superstrátu v 5. století, se postupně rozšiřuje o druhou významnou složku, a totiž neologismy, kalky a výpůjčky.

2. 2. Výpůjčka a zprostředkující jazyky

Výpůjčkou rozumíme v jazykovědě přijetí znaku z jednoho jazyka do druhého. (Šabršula 1983: 57) Přejímají se celá slova, slovní kmeny i pouhé koncovky. Motivací pro přejímání slov je nejen potřeba popsat věc, která v domácím jazyce dosud nemá označení, např. *snowboarding*, ale přejímání podléhá i módním vlivům. Výpůjčka je považována za

přirozený jev, který se vyskytuje ve všech světových jazycích, ačkoliv některé k němu mohou být spíše nepřátelské jako islandština, naopak jiné se nechávají skrze kulturní a obchodní styk obohacovat volně a vytváří dubleta. Německý lingvista Hugo Schuchardt v roce 1880 doslova pronesl, že na světě neexistuje žádný jazyk, který by nebyl ovlivněn dalšími jazyky. Přejímání jako by neznalo hranic, není projevem nadřazenosti jednoho jazyka, potažmo národa nad druhým a probíhá v obou směrech.³ Ačkoliv morfologie slova poukazuje na výpůjčku, posledně jmenované podléhají domácí jazykové stavbě, případně se asimilují.

Hlavním zdrojovým jazykem pro výpůjčky je v případě francouzského jazyka řečtina a latina. Naopak okrajově můžeme pozorovat výpůjčky ze skandinávských a slovanských jazyků *mazurka*, *cravate*, z čínštiny *thé*, z hebrejštiny *Talmud – talmudique*, ale i afrikánštiny, japonštiny a perštiny. Podle etymologického slovníku Bloche-Wartburga pouze něco přes 50 výpůjček pochází z portugalštiny, přičemž jde zejména o slova exotická jako *bambou*, *banane*, *mousson*. I skrze španělštinu se obohacuje francouzská slovní zásoba o exotické výrazy jako *cacahuète*, *savane*, *tabac*, jež ve skutečnosti pochází až z Mexika, Peru a Karibských ostrovů. (Bonnard 1987: 122) V důsledku arabské přítomnosti na Pyrenejském ostrově od 8. do 15. století přešly do francouzštiny skrze španělštinu výrazy arabského původu zejména z oblasti, např. vědy *alambic*, *alchimie* a obchodu *bazar*, *douane*. Samotná španělština pak přispěla v 15. až 17. století mnoha výrazy z oblasti jezdeckví jako *caparaçon*, vojenství jako *morion* a výrazy pojící se k místním tradicím *toréador*, *castagnettes*. Další exotismy jako *menhir*, *crolmech* pochází z bretonštiny, další jako *bizzare*, *orgueil* jsou z baskičtiny. Méně výpůjček již pochází z němčiny, ty se týkají většinou opět vojenství *bivouac*, *cible*, hudby *accordéon*, gastronomie *bretzel*, *quenelle*. Ale z německého jazyka pochází i adjektivum *sale*, nebo substantiva *bretelle* a *bourgmestre* a právě skrze němčinu si francouzština půjčila české slovo *robot*. Dlouhá ekonomická provázanost s oblastí Nizozemí a Flander přinesla do francouzštiny i mnoho holandských výrazů z oblasti námořnictví *dock*, *havre*, z oblasti rybářství *colin*, *stockfish*, ale i názvy potravin jako *bière*, *gaufre*. (Bonnard 1987: 122 – 123) Dynamika půjčování slov může být v průběhu času odlišná. Na příklad z ruštiny pocházelo do 1. světové války pouze 15 výrazů jako *cosaque*, *izba*. Avšak tento počet výrazně vzrostl ve 20. století, kdy do francouzštiny přišla slova *soviet*, *bolchévik* a jejich četné deriváty *bolchévisation*, *leniniste*, případně kalky jako *collectiviser*, *liquidateur*.

³ Patience, E. Contact Among Genetically Related Languages. In *Journal of Language Contact* 6. Brill: University of Texas. 2013. [cit. 2014-06-30]. Dostupné z: http://www.academia.edu/4723128/Introduction_Contact_among_genetically_related_languages.

Bereme-li v úvahu Bloch-Wartburgův etymologický slovník, nejvíce výpůjček pochází z italštiny v počtu 824 slov. Vůbec první italská výpůjčka se datuje do 14. století a je jí slovo *canon*. V průběhu 16. století přicházely zejména výrazy z vojenství, architektury a umění. Mnoho slov přicházelo přes Piemont a používala se tak s piemontskou výslovností, na příklad město *Turin* s nosovým „i“ oproti původnímu italsko-toskánskému *Torino*. Italština obohatila francouzštinu o koncovku „ade“, tedy slova *barricade*, *arcade*, o koncovku „esque“ jako *burlesque* či „iche“ *corniche*, *pastiche*. Od 18. století se půjčují zejména výrazy obchodní jako *mercantile* a některá francouzská slova se poitalšťují, na příklad z původního *ambasseeur* na *ambassadeur*.

Ačkoliv francouzština vznikla z centrálního severofrancouzského dialektu, slovní zásoba čítá kromě cizích výpůjček i výpůjčky z vlastních dialektů. Pojmenování mořských živočichů proto pochází často z normandštiny jako *crevette*, *maquereau*. Geologické termíny jako *avalanche*, *glacier* přišly ze Savojska. Technický výraz *houille* pochází naopak z valonského dialektu a celých 400 slov dodala okcitanština. Tento provensálský dialekt přinesl zejména pojmenování potravin, plodin, rostlin a živočichů a z jazyka trubadúrů slova jako *jaloux*, *aubade*, *amour*. (Šabršula 1983: 67 – 69) A konečně bretonština, která zprostředkovala výrazy jako *dolmen* nebo *bijou*.

Perretová neopomíjí ani výpůjčky francouzské, kdy si standardní francouzština půjčuje výrazy z nespisovných útvarů. Od 19. století takto argot rozšířil standardní francouzskou slovní zásobu o výrazy jako *bribe*, *grivois*, *truc*. Zvláštní typy argoty jako *verlan* a *javanais* pak v poslední době nově přispěly výrazy *ripou* (zkorumpovaný politik) a *beur* (označení přistěhovalců ze severní Afriky). Nicméně nemusí vždy jít o výpůjčky z nižší vrstvy jazyka. Standardní francouzština si půjčuje i slova z odborného jazyka, např. *traquer* je lovecký výraz, který původně znamenal prohledávat les za účelem lovu zvěře. Do standardního jazyka přešly i výrazy z oblasti psychoanalýzy jako *fantasme*, *schizo (phrène)*. Původní technické výrazy často utváří metafory, např. *on démarre une recherche comme une voiture*. Výpůjčky mezi standardním a odborným jazykem ale mohou přecházet i v opačném směru, např. *labourer* původně znamenalo pracovat a dnes se uchovalo pouze v oblasti zemědělství. A konečně si mezi sebou poskytují výpůjčky i odborné jazyky z různých oblastí, např. *démarrer* pochází ze slova *désamarrer*, tedy uvolnit kotevní lano. (Perret 1998: 102 – 104)

3. Dělení výpůjček

3. 1. Výpůjčky přímé, nepřímé a zpětné

Šabršula rozděluje výpůjčky na přímé a nepřímé. Zatímco prvně jmenované přicházejí ze zprostředkujícího jazyka přímo, výpůjčky nepřímé zprostředkovává třetí jazyk, např. francouzské *sucré*, slovo arabského původu (*sukkar*), přišlo skrze italské *zuccherò*, arabština si ale slovo *sukkar* vypůjčila až v Indii. Pro vztah mezi francouzštinou a angličtinou jsou však typické zejména zpětné výpůjčky, tedy ty, které původně francouzština zprostředkovala ve prospěch angličtiny a po čase si tato slova francouzština opět vypůjčila. Na příklad anglická výpůjčka *label* z roku 1899, pochází ve skutečnosti pravděpodobně z francouzských slov *label*, *lambel*, *labeau*, *lambeau*, která si angličtina vypůjčila a asimilovala ve 12. století.⁴

Poněkud stranou v tomto dělení stojí výpůjčky nepravé, které zprostředkovává mrtvý jazyk, tedy latina nebo řečtina. Zejména latinská slova jsou snadno odhalitelná, protože neprošla standardním fonetickým vývojem, kde např. slovo *famille* z lat. *familia* by muselo mít tvar *fameille*. Přibližně 5000 latinských slov se prosazuje v poslední době zejména v odborném a vědeckém jazyce a po případě skrze reklamu opět zpětně ovlivňují běžný jazyk. Příliv latinských slov zaznamenala francouzština v 16. století v důsledku nařízení Villers-Cotterêts, jež zavedlo užívání francouzštiny v oficiálních dokumentech na úkor latiny, nicméně právě ta disponovala potřebnými prvky, které francouzština dosud neuměla pojmenovat. Latina ovlivnila i morfologii, např. *oreille* – *auriculaire* a rozšířila slovní zásobu o dublety, např. *août* a *auguste*, případně latinské dublety přímo nahradila slova zděděná, např. *antif* > *antique*. Některá latinská slova ale přicházela do francouzštiny jako přímé výpůjčky, a to zejména v liturgických textech, např. *ave*, *pater*. (Šabršula 1983: 58 – 60)

3. 2. Výpůjčky podle Pierra Girauda a jejich integrace

Giraud vychází především z faktu, že slovo je zároveň výraz a popisovaný objekt. V prvním typu se půjčuje nejen výraz v původním tvaru ale i popisovaný objekt, např. *concerto*, *mazurka*. V druhém typu se půjčuje výraz, ale samotný objekt zůstává cizí, např. *izba*, *christmas-pudding*. Ve třetím typu se půjčuje pouze objekt a pro jeho označení se užívá kalka, např. *quartier-maître* (něm. *Quartiermeister*), *pot-pourri* (špan. *olla protrida*). Ve čtvrtém typu se výpůjčka pofrancouzštuje, např. *esplanade* (ital. *spianata*), často však ovšem dochází k nepochopení původního výrazu, proto na příklad vzniklo slovo *contredanse* na

⁴ Centre national de ressources textuelles et lexicales. [cit.2014-07-01]. Dostupné z: <<http://www.cnrtl.fr/etymologie>>.

základě anglického *country-dance*, tedy venkovský tanec. V posledním typu se pak pofrancouzšťuje popisovaný objekt. Pokud dva jazyky mají dva stejné výrazy, ale každý popisuje jinou skutečnost, interagují tak, že jeden si vypůjčí dosud neexistující význam toho slova, např. *réaliser* (uskutečnit) v angličtině znamená uvědomit si, proto lze dnes pronést větu „*Puis, un jour je réalise que je peux enlever l'étiquette.*“ (Guiraud 1971: 80 – 82)

3. 2. 1. Fonetická integrace

Výpůjčky je nutné do koncového jazyka začlenit po stránce fonetické, morfo-lexikální a syntakticko-lexikální. Fonetická integrace výpůjčky spočívá v posunu tónického přízvuku a změně koncovky u jmen mužského rodu, které mají přízvuk na koncovce, a ženského rodu s přízvukem na předposlední slabice tím, že se přidá koncové němé „e“. Příbuznost mezi francouzštinou a na příklad italštinou je taková, že se asimilace slov docílí snadno. Avšak angličtina se svými diftongy a seskupeními konsonant vyžaduje větší zásah do struktury slova, např. *roast-beaf* se přejímá do francouzštiny jako *rosbif*. Výpůjčky z angličtiny přejaté do 12. století proto rozlišujeme na výpůjčky asimilované a neasimilované podle toho, zda se kromě slova samotného přejal popisovaný objekt. Mezi asimilované výpůjčky tedy patří na příklad *flanelle* a *rosbif*, na druhou stranu mezi neasimilovanými výpůjčkami najdeme slova jako *lady* a *sterling*, která popisují věci typické pro britskou kulturu. Tvar neasimilovaných výpůjček je správné neupravovat. Jde o cizí slova popisující věc, která ve francouzské kultuře nemá ekvivalent. Na příklad slovo *gentleman* nelze pofrancouzštit na *gentilhomme*, protože přes veškerou morfologickou podobnost jsou to slova sémanticky naprosto odlišná. Cizí slova se ponechávají v původním tvaru i pro svou stylistickou konotaci, případně v důsledku módních trendů zejména pak v oblasti obchodu, kinematografie a hotelnictví. Giraud hájí názor anglická slova předčasně nepofrancouzšťovat z důvodů rychlého zániků některých termínů a upřednostňuje anglickou výslovnost anglických slov a francouzskou výslovnost slov naturalizovaných. (Guiraud 1971: 83)

3. 2. 2. Morfologická integrace

Vedle fonetiky se dále upravuje i morfologie výpůjčky. I v tomto případě je asimilace výpůjček z románských jazyků snazší o fakt, že sdílí stejné prefixy a sufixy. I angličtina odvozuje své prefixy a sufixy ze starofrancouzštiny, případně středověké latiny, proto pro slova jako *ventilator* nebo *supremacy* najdeme ve francouzštině snadno ekvivalenty. Anglická slova, jejichž morfologie je odlišná, na příklad obsahují ve francouzštině neexistující

diftongy, stojí stranou, např. *rosbif* nebo *jockey*. Mění se samozřejmě koncovky, např. *boulingrin* (*bowling-green*), pofrancouzštuje se podle chybné etymologie, např. *choucroute* pocházející z německého *Sauerkraut* („kyselá bylina“) a konečně na anglickém základě vznikají kalky, např. *chien-loup* z anglického *wolf-dog*. Někdy může dojít k integraci sufixu typického pro zprostředkující jazyk, již výše zmíněné italské „esque“ a „ade“. Takovou důležitou strukturální změnu pozorujeme i u pro angličtinu tolik typické koncovky „ing“. Nejvíce slov s „ingovou“ koncovkou bylo přejímáno od 2. poloviny 19. století, do té doby slova jako *pudding*, *sterling* a *meeting* byla považována za čisté anglicismy. V souvislosti s touto koncovkou vyvstává otázka, do jaké míry a jestli vůbec ji lze pofrancouzštit. Vedle anglicismů *pudding* a *sterling* existovala dlouhou dobu ve střední francouzštině pofrancouzštěná *esterlin* a dodnes užívané *poudingue*. Překážkou je skutečnost, že koncovka „ing“ nemá přesnou hodnotu, popisuje slovesný děj zároveň ale i jeho výsledek, např. *building* znamená stavění, ale i budova. Konečně se koncovka „ing“ vyskytuje v kompozitech, jako *sleeping-car*, které se pofrancouzštují elipsou druhého elementu, čímž problém s koncovkou zaniká, také jinak *voiture-couchettes*. Další problematickou koncovkou je „er“, která je pofrancouzšťována na „eur“, tedy *prospecteur*. Fouché ale na příklad u *reporter* a *starter* doporučuje koncovku „ère“, zatímco pro slova *driver*, *leader* a *puncher* je vhodnější „eur“. Ani přejímání anglických kompozit není zcela jednoznačné. Francouzština obecně kompozita nepreferuje na rozdíl od germánských jazyků. Při přejímání se pak často nebere ohled na sémantický a syntaktický vztah dvou složek kompozita a vznikají univerbizovaná slova jako *boulingrin* nebo *redingote*, případně se zkracují na *fox* < *foxterrier* nebo *foot* < *football*. Také struktura kompozit je zcela opačná, kdy ve francouzštině určujícím náleží druhé místo a v angličtině je naopak vztah mezi určovaným a určujícím regresivní. Dochází tak k narušení tradiční francouzské morfologie, což lze ilustrovat na slovu *autoroute*, chtělo by se říct *route pour autos* nebo *route d'autos*. (Giraud 1971: 80 – 95)

3. 2. 3. Sémantická integrace

V případě lexikální asimilace hovoříme o kalku a přenesení významu. První typ, morfologický kalk je vlastně doslovným překladem, např. *blue-socking* > *bas-bleus*, proto se mu také říká překladový kalk. Kalk se využívá zejména pro větší slovní spojení jako *défendre les couleurs* nebo *gagner dans un fauteil*. Druhý typ, sémantický kalk, se vyznačuje přenesením významu ze zprostředkovacího jazyka do jazyka domácího, jako příklad již výše zmiňované *réaliser*, ale i *contrôler* > *diriger* nebo *diète* > *régime*. (Guiraud 1971: 90 – 91)

3. 2. 4. Gramatická integrace

Vzhledem ke gramatickému začlenění anglických výpůjček představuje angličtina problém zejména při určování rodu substantiv. Slovo *interview* tak může být maskulinum, ale s ohledem na synonymum *une entrevue* by stejně tak mohlo být femininum. I otázka čísla je sporná, např. *ladys* vs. *ladies*. V rámci gramatické asimilace pak dochází i syntaktickým změnám, tak na příklad začala vznikat kompozita N+N jako *coin rangement* nebo *pause café*. Ale výpůjčky vedou i k častějšímu užívání pasivu dle anglické předlohy. (Guiraud 1971: 93 – 94)

3. 3. Výpůjčky podle Auréliena Sauvageota

Sauvageot rozděluje výpůjčky na nutné (*emprunt nécessaire*) a nadbytečné (*emprunt superflu*). Za nutné výpůjčky považuje ty, které popisují nově vzniklé skutečnosti, zejména tedy technické výrazy, např. *data processing*, *tracking*, *flying spot*. Tyto výpůjčky se užívají do momentu, kdy je sami uživatelé začnou nahrazovat francouzskými výrazy. Jejich četnost vedla k založení Komise pro studium francouzských technických výrazů, které měly nahradit anglosaskou nomenklaturu, což vedlo ke vzniku slov *capteur* na místo *pick-up*, *dégrossisseur* na místo *trimmer* nebo *traitement des données* na místo *data processing*. (Sauvageot 1964 : 222 – 223)

Podle Sauvageota je přítomnost anglicismů nadprůměrná a většina těchto výrazů může být nahrazena vlastními francouzskými výrazy. Na jejich obhajobu však uvádí, že jejich význam má zpravidla zvláštní konotaci, často totiž vyznívají ironicky pro srovnání např. *businessman* (obchodník) a *affairiste* (kšeftář, resp. maloobchodník), mohou mít snobský tón, např. *faire le shopping* oproti *faire des achats*, případně slouží zájmové skupině k sebevyjádření, např. milovníci koktejlů si u baru objednávají *drinks*. Uvádí také, že mnoho teoretiků se domnívá, že výpůjčky se v domácím jazyce uchovávají pouze po dobu nezbytně dlouhou, protože jinak podlehnou tzv. „*génie de la langue*“ a asimilují se do domácího jazyka. Svoje legitimní místo si vybuodovala pouze latina. Po dlouhých letech koexistence s francouzštinou jsou zejména ve vědeckém jazyce latinské výpůjčky plně asimilované. Ještě nedávno se předplatné hromadné dopravy v Paříži označovalo jako *tarif intra-muros* a *tarif extra-muros*. (Sauvageot 1964: 223 – 227)

Na konec výpůjčky jazyk obohacují a dělají ho malebnějším. Tím, že slovní zásoba vzniká postupně a nesystematicky, vedle sebe mohou existovat dva nebo tři identické pojmy

jako *secousse sismique* (od řeckého základu) a *secousse tellurique* (od latinského základu). Na vině je pak skutečnost, že zde chybí ústřední orgán, který by stanovil normu platnou pro všechny. (Sauvageot 1964: 238)

4. Xenismy, peregrinismy, internacionalismy a pseudoanglicismy

V případě, že cizí slovo ve francouzské větě odkazuje na znak vlastní cizímu jazyku, který si domácí jazyk nebude půjčovat, jedná se o xenismus. Do této kategorie patří veškerá cizí vlastní jména, patronyma, toponyma a konečně i pojmenování skutečností, které ve francouzské kultuře nemají ekvivalent. Jako příklad lze uvést fráze *No comment!* a *Peace and Love!*, případně slova *cow-boy* nebo *spaghetti*. Xenismy se užívají s cílem navodit dojem exotična a mají zůstat cizími slovy. (Guilbert 1971: 92 – 93)

Peregrinismus je druh xenismu, který podléhá historickým okolnostem. Splňuje definici xenismu ve smyslu pojmenování znaku, který nemá v domácí kultuře ekvivalent, ale na rozdíl od prvně jmenovaného již může podléhat větší či menší asimilaci. Příkladem peregrinismu mohou být slova *Lebensraum* (geopolitický koncept vytvořený německými geografy v 19. století) nebo *Herrenvolk* (teorie nadřazené rasy 1. poloviny 20. století), která se ve své době často objevovala v textech a dnes již patří spíše vědeckému jazyku. Lze uvést i příklad peregrinismu asimilovaného, tím je italské *autostrade*, které se užívalo do momentu, kdy se i ve Francii začaly budovat dálnice v podobném měřítku jako původně v Itálii, což způsobilo, že se italský výraz popularizoval na dnešní *autoroute* a dnes tento peregrinismus používají jen historici silniční dopravy, když odkazují na 30. léta, kdy Itálie v područí Mussoliniho zažívala stavební boom.⁵

Slova, která se vyskytují ve více jazycích, ale pochází ze stejného zprostředkujícího jazyka, označujeme jako internacionalismy. Jsou jimi nepravé výpůjčky z latiny a řečtiny. Z živých jazyků tvoří nejvíce internacionalismů hlavně angličtina. Vzhledem k podobnosti formy a obsahu slov dělíme internacionalismy na tři skupiny. První, *vocabula cognata*, jsou slova, která mají podobnou formu i obsah, např. *lettre* a ang. *letter*. Druhá skupina, *cognata partim*, popisují z části totéž, např. *dogue* (doga) a polysémické angl. *dog* (pes, dog, ničema, trámová skoba). Třetí skupina jsou *cognata diversificata*, tj. *faux amis*, která sdílí fonetickou podobu, ale obsah se liší. Příkladem může být *physicien* (fyzik) oproti angl. *physician* (lékař). (Šabršula 1983: 69 – 72) V důsledku zpětných přejímek pak vzniká paradoxní fenomén, kdy

⁵Encyklopedia Idéopédia. [cit.2014-07-05]. Dostupné z: <http://www.europalingua.eu/ideopedia/index.php5?title=P%C3%A9r%C3%A9grinisme>.

se z faux amis stávají vlastně vocabula cognata. Starší anglické výpůjčky z francouzštiny se vracejí zpět do tohoto románského jazyka a budí pak dojem anglických výpůjček, na příklad slovo *routine* bylo přejato dvakrát a nikdy nezměnilo svůj tvar, případně původní fr. *contrôler* přeslo do angličtiny jako *to control* a zpětně do francouzštiny v původním tvaru. (Etiemble 1991: 211 – 212)

Nakonec se ve francouzské slovní zásobě vyskytují i tzv. pseudoanglicismy, někdy také zvané falešné anglicismy či falešné exotismy. Jsou to slova vytvořená dle anglického modelu, která však v angličtině nenajdeme, např. *motoball*, *tennisman* či *recordman*. (Šabršula 1983: 61)

5. Anglické výpůjčky

Přestože mezi 1000 nejčastěji používanými slovy najdeme pouze jedinou anglickou výpůjčku, a totiž *speaker*, jsou podle Bloch-Wartburgova slovníku anglické výpůjčky vůbec nejpočetnější skupinou slov cizího původu ve francouzské slovní zásobě. (Bonnard 1987: 124) Na výraznou přítomnost anglických výpůjček reagují lingvisté různě. Podle Pergniera je nadvláda angličtiny nad ostatními jazyky expandující fenomén, který způsobuje, že si jazyky osvojují lexik a celé jazykové struktury anglického jazyka, což vede k destabilizaci jazyka, který nakonec může v důsledku této hrozby i zaniknout. Vyzývá proto, aby tomuto jevu každý mluvčí předcházel tím, že bude důsledně používat korektní francouzštinu. (Pergnier 1989: 11) Takový postoj ale na příklad kritizuje sociolog a lingvista Pierre Achard a za pádný důkaz o opaku si bere studii založenou na korpusu 2,5 milionu frankofonních Kanadčanů z Ottawa-Hull (Québec), která odhalila, že pouhé 3,3 % slovní zásoby tvoří anglické výpůjčky, které jsou ze 64 % substantivy. (Achard 1990: 89 – 90) Podobně jako některé zdroje tvrdí, že ve frankofonních oblastech, kde se francouzština stýká s angličtinou častěji, je tendence přejímat z angličtiny větší. Naopak podle několik québeckých článků, zejména ve formálním jazyce, si právě frankofonní Kanadčané zakládají na důsledném užívání francouzských výrazů. Otázka pronikání anglického a francouzského jazyka vyvolává mnoho emocí tak, jako se tomu dělo již v minulosti.

5. 1. Druhy slov

Uvažujeme-li o druhu vypůjčených anglických slov, jde v první řadě o substantiva, která podléhají derivaci za účasti francouzských sufixů, např. *handicap* – *handicapeur* – *handicaper*. Přejatá substantiva se potýkají s problémem rodu, který je v anglickém jazyce

přirozený na rozdíl od francouzštiny, kde je formální. Francouzština přiřazuje anglickým výpůjčkám většinou maskulinum, ale i tak je otázka rodu chaotická, a rod kompozit na příklad velmi kolísá. Ve výjimečných případech se přejímá i femininum substantiva, např. *recordman* vs. *recordwoman*. Obdobně nestálé je i přejímání plurálu, zejména u slov končících pro francouzštinu netypicky na „y“, např. *des baby*, *des babies* nebo *des babys*. Adjektiva se často nepřejímají, pokud nepočítáme deriváty přejatých anglických substantiv. Anglicismy ale přesto měly vliv na francouzskou koncovku adjektiv „ique“, která se čím dál častěji zkracuje na „ic“, např. *Olympique* vs. *Olympic*. I postavení kvalifikujících adjektiv, která ve francouzštině stojí v postpozici, se pod tlakem anglicismů mění. Častěji tedy pozorujeme spojení jako *urgente mission* nebo *familial sac*. Konečně se přejímají i interjekce, které se vyskytují zejména v komiksovém žánru. Jsou jimi slova jako *smack*, *glouck* nebo *clik*. (Šabršula 1983: 61 – 63)

5. 2. Pronikání angličtiny do francouzštiny v průběhu dějin

Anglii a Francii spojuje již po tisíce let společná historie protknutá mnoha válkami stejně jako aktivní spolupráci proti společnému nepříteli. (Hagège 1996: 10 – 12) Taková skutečnost se nutně musela projevit i na obou národních jazycích, a tak vztah mezi oběma jazyky autoři dějin francouzského jazyka metaforizují buď v případě Clauda Hagège jako věčnou bitvu, anebo naopak jak je známo z podtitulu knihy Henriette Walterové jako vztah neuvěřitelné lásky. (Walter 2001: 8) Výpůjček na jedné i druhé straně bude celá řada, pro přehlednost tedy můžeme uvést Giraudovo členění na čtyři základní typy anglicismů: (Guiraud 1971: 98)

Anglo-saská slova: *cake*, *spleen*, *standard*

Anglo-normandská slova: *flirt*, *sport*, *tennis*

Exotická slova: *mocassin*, *pyjama*, *véranda*

Odborná slova: *impoter*, *inoculer*, *photographie*

5. 2. 1. Středověk

První skutečný kontakt obou jazyků zaznamenáváme po bitvě u Hastingsu 1066, kdy Vilém Dobyvatel (přízvisko, jež si angličtina z pochopitelných důvodů nevypůjčila) porazil anglického krále. V té době proniká francouzština do Anglie a celých 30% anglického lexika je francouzského původu. (Šabršula 1996: 41) Po dalších 300 let bude francouzština hlavním

jazykem Anglie. Z druhé strany přínos pro francouzštinu je zatím relativně malý. Ve zhruba 12. století vstupuje do jazyka anglická námořní terminologie, také jinak slova *bateau, est, ouest, nord, sud, varech*. (Giraud 1971: 83) Jde však o nepřímé výpůjčky zprostředkované skrz holandštinu, případně normanštinu.

5. 2. 2. Renaissance

Renaissance přeje spíše italským výpůjčkám v souvislosti s rozvojem umění a kultury obecně. I přes nařízení Villers-Cotterêts, které v konečném důsledku vede francouzštinu k zavádění latinismů, se počet anglických výpůjček i v 16. století nepatrně zvýší. Zároveň i angličtina se obrací zpět ke klasickým jazykům a pravděpodobně v důsledku knihtisku, se tak objevuje řada latinismů i na Britských ostrovech. (Walter 2001: 181)

5. 2. 3. Klasicismus a osvícenství

Rozkvět anglických výpůjček zaznamenáváme mezi léty 1650 a 1780, kdy jejich počet vzroste o celých 200 %. (Hagège 1996: 106) Jedná se o výpůjčky z oblastí, kterým Anglie tradičně dominuje. Giraud jazykový přínos francouzštině rozdělil následovně. Z námořní terminologie jsou to tentokrát slova *prime, paquebot, importer, corporation* nebo skrze holandštinu zprostředkovaná slova *yacht, flibustier* nebo *sloop*. Dále šlo o slova exotická spojená s kolonialismem. Tato slova se pojí ke kolonizovaným regionům Indie, Karibských ostrovů a Severní Ameriky, proto mezi nimi najdeme výrazy jako *alligator, pingouin* nebo *rhum*, z těch pozdějších pak *jungle, tabou* a *tatouer*. V 18. století se poté objevují i první amerikanismy jako *dollar* a *yankee*, slova z anglického jazyka kulturně spjatá s americkým kontinentem. Objevují se i první náznaky fenoménu anglomanie. Jako první přicházejí slova *bouleponche* (bowl punch), *la gigue* (gig) a *boulingrin* (bowling green), které střídají čisté anglicismy. Anglie zažívá rozvoj po všech stránkách, a tak tentokrát zprostředkovává slova z více oblastí; tanec (*contredanse*), móda (*plaid*), jídlo (*toast*), bydlení (*panorama*), karetní hry (*trick*), sport (*boxe*) a civilizační výrazy (*anglican*).

Je sice pravdou, že Berlínská akademie věd používá francouzštinu v oficiálních dokumentech až do roku 1804, což svědčí o její důležitosti. Nicméně jakkoli je francouzština jazykem diplomacie, kde nahradila latinu, a jakkoli zatlačuje okcitanštinu a šíří se do kolonií daleko za hranice Francie, v politickém životě výrazně dominují anglické výpůjčky. (Šabršula 1996: 60-61) Výrazy odkazující na anglický parlamentarismus se nejdříve objevují v historických a cestopisných dílech Voltaira a Montesquieua jako xenismy, jejichž plný

rozkvět pozorujeme až po konci Velké francouzské revoluce, kdy se ve Francii podle anglického modelu zakládá řada úředních a soudních institucí. Přichází slova jako *meeting*, *officiel*, *pamphlet*, *politicien* nebo *shérif*. Celkově angličtina obohatí francouzštinu v tomto období o 200 výrazů, z nichž některé patří vědeckému jazyku, např. *réfrangible*, *inoculer* a *ventilateur*. (Giraud 1971: 92 - 94)

5. 2. 4. Dlouhé devatenácté století

Vrcholný novověk, historiky často nazývaný „dlouhé devatenácté století“, je dobou převratných změn společenského, kulturního i ekonomického charakteru, a konečně je převratným i z pohledu anglických výpůjček ve francouzském jazyce. Technický pokrok přináší mnoho výrazů z oblasti vědy a technologií své doby, a tak nemůže být pochyb o původu slov *express*, *tramway*, *tunnel* nebo slovo *wagon*, které z angličtiny přišlo již o dvě století dříve, ale jeho význam se od automobilu se zakrytou korbou posunul k železničnímu vozu. Také mnoho průmyslových výrobků pojmenováváme anglicismy, i když tyto výrazy často pochází z Indie, např. *les pyjamas*, *le shampooing* nebo *le casimir*. Vzestup angličtiny předznamenal již skotský filozof David Hume v roce 1767: „*Laissez les Français tirer vanité de l'expansion actuelle de leur langue. Nos établissements d'Amérique [...] promettent à la langue anglaise une stabilité et une durée supérieure.*“⁶ (Walter 2001: 258) Tlak angličtiny je o to větší, že přibývají amerikanismy většinou z oblasti umění, např. *music-hall*, *festival*, *manager* nebo *récital*. Zároveň již pozorujeme i zpětné výpůjčky, které ve 12. století zprostředkovala francouzština angličtině, a která se nyní vrací, např. *tennis* (z fr. *tennez*) nebo *verdict* (z fr. *vérité*). (Giraud 1971: 95 - 98)

5. 2. 5. Franglais a American Way of Life

Termín *franglais* vytvořil původně gramatik Max Rat, ale v povědomí ho uvedl až René Etiemble v roce 1964 svou knihou *Parlez-vous franglais?* Franglais představuje množinu anglických kalků ve francouzském jazyce. Tento fenomén má ekvivalent v mnoha majoritních jazycích, proto můžeme hovořit o *denglisch* nebo *spanglish*.

Po konci Druhé světové války ztrácí němčina svůj statut dominantního mezinárodního jazyka a do popředí se dostává angličtina. Skrze ekonomický a politický vliv Spojených států amerických, nejen v důsledku Marshallova plánu evropské obnovy, angličtina ovládne komunikaci v mezinárodních strukturách, bilaterálních vztazích, stejně jako ve všech

⁶ Nechte Francouze, ať se chvástají momentálním rozšířením jejich jazyka. Naše zařízení v Americe zajistí anglickému jazyku větší stabilitu a delší trvání.

klíčových oborech. Mnoho Francouzů a především francouzská mládež podléhá snaze o „*mimétisme culturel*“ a angličtinu používá alespoň v její zjednodušené podobě vzniklé v důsledku globalizace, tzv. globish. Spojené státy vyvážejí svůj jazyk společně s kulturou a v Evropě se tak ujímá ideál „American Way of Life“, ke kterému patří Coca-Cola, rock and roll stejně jako hollywoodské filmy. Přejaté amerikanismy jsou často krátké, a tak se snadno pofrancouzšťují, např. *boomer*, *disque compact*. Bez některých výpůjček si dnes nedokážeme ani standardní francouzštinu představit. Patří sem slova *kitchenette*, *week-end* nebo *gadget*, jimž předcházela francouzská slova *cuisinette*, *fin de semaine* a *bidule*. (Hagège 1996: 109 - 112) V této době se ale přejímají i neexistující anglické výrazy, případně jejich významové použití neodpovídá originálu. Slovo *crossman* (běžec) se v angličtině takto nepoužívá. Naopak zase především „ingové“ tvary v angličtině popisující činnost, se ve francouzštině používají pro označení místa, např. *dancing* and *dressing*. (Šabršula 1983: 65)

5. 2. 6. 70. léta – éra institucí

Francouzština nadále ztrácela prestiž i v důsledku neslavné dekolonizace. Tento úpadek zachránilo založení Mezinárodní organizace frankofonie v roce 1970 v Nigeru, která sdružuje státy, jež spojuje mimo jiné i francouzský jazyk. Prospěšní jsou francouzštině i Valoni a obyvatelé Bruselu, jež se brání tlaku holandštiny. Podobně se obyvatelé kantonu Jura ve Švýcarsku začínají orientovat na frankofonní kantony více než na Bern, ke kterému administrativně náleží do roku 1978. Všechny citované faktory vedou k nadšení ze znovuzrození francouzštiny. Pravidelně se začínou scházet ministři školství frankofonních zemí a diskutují o možnostech propagace francouzského jazyka. Mimoto vznikne řada organizací, které mají za cíl chránit francouzský jazyk, např. la Communauté radiophonique des programmes de la langue française (1955), l'Association internationale des universités partiellement ou entièrement de la langue française (1961), l'Association internationale des parlementaires de langue française (1967) a le Conseil international de la langue française (1967) a nakonec i Haut Comité de la langue française et l'expansion de la langue française (1965). Dalším impulzem k aktivní propagaci francouzského jazyka je i slavný quebecký zákon 101, známý jako Charta francouzského jazyka, která uzákoňuje francouzštinu jako oficiální jazyk provincie Quebec. (Hagège 1996: 138 – 143)

Nebylo vždy pravidlem, že by se angličtina šířila volně sama o sobě. Spojené státy na příklad od 19. století usilovali o vymýcení všech ostatních jazyků kromě angličtiny v Louisianě. Poslední francouzský deník „L'abeille“ zanikl v roce 1921. (Šabršula 1996: 64)

Dosud převládající francouzština tak byla vytlačena ústavním nařízením. Později pak Fordova nadace investovala nemalé částky do vzdělávání učitelů anglického jazyka, kteří měli odjet na misi do zemí třetího světa. Podobné cíle sledovali i Britové, když nechali založit British Council.

V průběhu 70. let se však na francouzské straně jednalo spíše o snahu ochránit francouzský jazyk než úsilí o hegemonii. Obecně ve světě nepanovala obava ani z politické ani z ekonomické nadvlády Francie, proto měla Frankofonie takový úspěch i v bývalých koloniích. Nově byla totiž vnímána jako pojítka národních středomořských identit oproti tlaku ze Spojených států. Oproti tomu ani rozvojový program zavedený Frankofonií v Asijském regionu nepřevýšil význam investic britských a amerických firem, a tak se mohlo stát, že specialisti zákaznického servisu v Crédit Lyonnais ve Vietnamu vyřizovali veškerou korespondenci v angličtině. Francii tedy v tomto regionu chyběla potřebná ekonomická síla (Hagège 1996 : 145)

5. 2. 7. Jazykové zákony a současnost

Kampaně proti užívání anglicismů se ve Francii pravidelně vracely a vyvrcholily v odhlasování dvou jazykových zákonů. V roce 1975 vešel v platnost zákon Bas-Lauriol pojmenovaný po jeho tvůrcích poslancích Le Douarrec et Basovi a Marcu Lauriolovi. Zákon ukládal užívání francouzštiny při transakcích, v návodech, inzerátech, vyhláškách, v radiových a televizních pořadech a z druhé strany zakázal užívání cizích slov. V dalších fázích měl být zákaz rozšířen s platností pro názvy továren a společností, což nakonec nebylo uzákoněno. A obsah tohoto zákona se v roce 1994 odrazil v zákoně Toubon.

Debatu znovu vyvolala tehdejší státní tajemnice pro Frankofonii a kulturní vztahy Catherine Tasca a svolala k poradě Vysokou radu pro francouzský jazyk⁷ a Delegaci pro francouzský jazyk a jazyky Francie (dále DGLFLF)⁸. Do debat se tak odrazila i slábnoucí pozice francouzštiny ve členských zemích Frankofonie. Nejdříve byl do ústavy dodán článek 2 ustanovující francouzštinu jako jazyk republiky, což byla skutečnost, kterou do té doby nebylo nutno obhajovat. O dva roky později i po povolební obměně francouzského parlamentu nutnost ochrany francouzského jazyka přetrvávala. Jacques Toubon, ministr kultury a Frankofonie pravicové vlády Edouarda Balladura, v roce 1994 prosadil zákon o podpoře francouzštiny. Jak sám krátce charakterizoval: „*Tento zákon je bojem ve prospěch*

⁷ Le Conseil supérieur de la langue française

⁸ Délégation à la langue française et aux langues de France (DGLFLF)

francouzského jazyka.“⁹ Zákon předpokládal zavedení sankcí za používání nefrancouzských slov v reklamě, oficiální korespondenci a veřejném označení vztahující se především na veřejné a státní organizace. Zároveň nahradil zákon Deixonne z roku 1951, který povolil užívání místních dialektů ve školských zařízeních, a které nemohou využívat státních dotací, pokud není jazykem výuky francouzština. Toubonovým cílem bylo zajistit francouzštině skutečný primát a systematicky vymýtit *franglais*, proto vydal seznam anglicismů, jež měly být nahrazeny francouzskými slovy, při jehož tvorbě sehrála velkou roli Francouzská akademie. Na příklad navrhl zavedení slova *vancancelle* na místo *week-end*. Dále francouzské radiové stanice měly povinnost vysílat francouzské písně v poměru alespoň 40% k ostatní produkci. Toubonův návrh měl odezvu v anglosaském světě, kde britský konzervativec Anthony Steen podal návrh na zákon, v jehož intencích bylo vymýcení francouzských výpůjček z angličtiny.¹⁰ Posměšně přezdívaný „Allgood“ podle překladu fonetického přepisu Toubon je v platnosti dodnes. V roce 2006 na příklad francouzská pobočka americké společnosti GE Medical System vyplatila pokutu 600 000 euro za ilegální užívání angličtiny v obchodní korespondenci bez poskytnutí překladu. O rok později společnosti Nextiraone a Europ Assistance čelily obvinění podle zákona Toubon po té, co vybavily kanceláře informační technikou v anglickém jazyce.¹¹ V důsledku úspěšného obvinění a z iniciativy CFTC se dokonce zformovalo Sdružení pro právo pracovat ve francouzském jazyce¹². Proto není ani překvapivé, že se v předních francouzských denících čas od času objeví výzva k podpisu petice za ochranu francouzštiny před tlakem anglicismů.

Zákon Toubon se málem dočkal doplnění od poslance strany UMP Philippa Mariniho v roce 2004, jehož záměrem bylo vymýcení tzv. *Business English* ze světa obchodu, kam lze řadit i mnoho výrazů vztahujících se k informačním technologiím. Zatímco senát návrh podpořil, poslanecká sněmovna ho neodsouhlasila, a tak v otázce názvosloví informačních technologií panuje nejistota, či snad anarchie, jež se budeme věnovat blíže v druhé části.

⁹ Cette loi est un combat en faveur de la langue française. In : HAGEGE, Claude. *Le français, histoire d'un combat*. Paris : Editions Michel Hagège, 1996, s. 147.

¹⁰ Loi sur la langue française. In : Midi Libre. 1994. [cit.2014-07-05]. Dostupné z: <http://www.francophonie-avenir.com/presse_Loi_Toubon_Censure_de_dispositions_de_la_loi_Toubon_sur_l'usage_du_francais.htm>.

¹¹ Eychenne, A. La loi Toubon : rempart contre le tout-anglais au travail. In: L'Express Emploi. 2013. [cit.2014-07-05]. Dostupné z: <http://www.lexpress.fr/emploi/la-loi-toubon-rempart-contre-le-tout-anglais-au-travail_1250705.html>.

¹² Collectif pour le droit de travailler en français

II. ANALÝZA

6. Anglicismy v informatice

Počet a frekvence používání anglicismů se odvíjí od mluvčího a jeho odbornosti. Zatímco móda patří francouzštině, gastronomie a hudba italštině, obory jako ekonomie a informatika překypují anglicismy. Angličtina působí jako lingua franca informatiků, kteří jsou téměř nuceni anglicismy používat, protože jejich hlavní nástroj práce, programovací jazyk, je po většinou v angličtině. Přesto jsou ve frankofonních zemích vytvářeny odpovídající neologismy, např. *Toile* (Web), *courriel* (e-mail), *pourriel* (spam). O jejich korigování se stará Quebecký úřad pro francouzský jazyk¹³ ve frankofonní Kanadě a Zvláštní komise pro terminologii a neologismy informačních technologií a elektronických součástek¹⁴ (dále CSTIC) ve Francii, která vznikla v roce 1997 a spadá současně pod Ministerstvo ekonomie, průmyslu a práce. Anglický název odvětví *Informatics* vznikl z původního francouzského slova *informatique*, které vytvořil Philippe Dreyfus v roce 1962, a podařilo se mu tak sjednotit jednotlivé podobory jako *Computer Science* nebo *Data Processing*. Koncovka „tique“ odkazuje na *automatique*, tedy způsob zpracovávání dat.¹⁵ Dalším francouzským příspěvkem do mezinárodního názvosloví z oboru informatiky je bezpochyby také slovo *télématique* z roku 1982, které skrývá odvětví spojující informatiku a telekomunikaci. Angličtina následně slovo převzala jako kalk *compunication*, případně *compucation*.

Používání anglicismů frankofonními uživateli na základě předešlého nemůže svědčit o mezeře ve francouzském lexiku. Současně se ale zdá, že hovořit o nadvládě angličtiny v tomto odvětví je také předčasné. Henriette Walterová provedla analýzu slovníku Larousse Dictionnaire de l'informatique français 1996, který obsahoval 1649 termínů z oboru a přílohu v podobě anglicko-francouzského slovníčku 174 termínů, pro které Komise navrhla odpovídající francouzské výrazy. Velká část výrazů byly zkratky v počtu 309, z nichž 74% byly zkratky anglické. Na druhou stranu v hlavní části se nacházelo pouze 44 anglických výrazů. Část výrazů byla slova se stejnou grafickou podobou a stejným etymonem, např. *code*, *alphabet*, *processeur* vs. *code*, *alphabet*, *processor*. Z velké části šlo také o překlady anglických výrazů, např. *agrément*, *arborescence*, *apprentissage* vs. *approval*, *tree-structure*,

¹³ Office québécois de la langue française

¹⁴ Commission spécialisée de terminologie et de néologie de l'informatique et des composants électroniques/
CSTIC

¹⁵ Volle, M. A propos du mot informatique. 2002. [cit.2014-07-02]. Dostupné z:
<<http://www.volle.com/opinion/informatique.htm>>.

learning. Myšlenku převládající angličtiny vyvrací i skutečnost, že všechna kompozita byla vytvořena jako překlady respektující francouzskou strukturu, např. *agent de transfert de message* vs. *message transfer agent*, *autoroute de l'information* vs. *information highway*, *administrateur de base de données* vs. *data base manager*. Na druhou stranu slovník nabídl jen několik kalků, které ale kopírovaly anglický výraz do té míry, že se staly nesrozumitelnými, např. *client-serveur* vs. *client-server* (namísto *serveur du client*), *attracteur étrange* vs. *strange attractor*, *auditeur informatique* vs. *information systems auditor*. (Walter 2001: 276 – 277)

Korpus obsahoval i 44 anglických výrazů, avšak i ty již měly francouzský ekvivalent, nebo byl na jejich základě vytvořen pofrancouzštěný derivát, např. *bug* (*bogue*) z téhož *déboguer* a *débugage*, *hardware* (*matériel* vytvořené jako protiklad k *logiciel*, software), *mainframe* (*macro-ordinateur*). Analýza tohoto malého korpusu nakonec odhalila, že přítomnost anglicismů v tomto odvětví je spíše zanedbatelná už proto, že ani 228 anglických zkratk nelze pokládat za skutečná slova. Navíc anglický odborný jazyk je z velké části tvořen latinskými slovy, která mu zprostředkovala francouzština. Závěrem pak Walterová uvedla, že pouze průzkum mezi běžnými a profesionálními uživateli ukáže skutečný význam angličtiny v tomto odvětví. (2001: 280) Ten bude předmětem praktické části.

6. 1. Východiska a cíle analýzy

V době internetu čelí francouzština výzvě zachovat si svůj význam i v tolik globalizovaném odvětví jako je informatika. 17 členů CSTIC, mezi nimiž jsou zástupci Francouzské akademie, Akademie věd, DGLF, ale i veřejné a soukromé sféry, se často marně snaží hledat ekvivalenty k zavedeným anglickým výrazům, např. World Wide Web > *toile d'araignée mondiale*, start-up company > *jeune pousse* jsou ukázkami slov, která se neetablovala a vyvolávají spíše posměch. Cesta ke zrodu nových francouzských ekvivalentů pro anglické výrazy je poměrně dlouhá. V přípravné fázi dá CSTIC možnost široké veřejnosti, aby se vyjádřila a sama navrhla vhodný termín. Aktuálně CSTIC dělá na příklad crowdsourcing na termíny iPad, cloud-computing či SaaS, tedy software as a service.¹⁶ Než se oficiálně schválí a zveřejní nový francouzský ekvivalent, musí projít podle pravidel nastavených DGLFLF hlasováním ve třech institucích a na závěr musí být odsouhlasen ministrem příslušného odboru. CSTIC společně se Zvláštní komisí pro telekomunikaci (dále

¹⁶ CSTIC. [cit.2014-07-02]. Dostupné z: <<http://ensmp.net/cstic/etudes/>>.

CSTNT)¹⁷ zasedají každé dva měsíce a zpracují seznam francouzských ekvivalentů z oblasti informatiky a internetu a předloží ho Komisi pro terminologii a tvorbu neologismů (dále COGETERM)¹⁸, které od roku 1997 předsedá ministr kultury a komunikace, aktuálně Catherine Tasca. V poslední fázi nový termín odsouhlasí Francouzská akademie, případně návrh vrátí zpět k jednání CSTIC. Takový proces může trvat i několik let. Přesto se daří každý rok vytvořit přibližně 300 nových termínů a naplnit tak článek 2 Francouzské ústavy, který stanovuje, že státním jazykem je francouzština, a každý Francouzský občan má právo mluvit francouzsky.¹⁹ Náplní práce CSTIC je také vymezení nově vzniklých výrazů vůči výrazům existujícím a jejich šíření v zemích, kde je francouzština úředním nebo pracovním jazykem.

Cílem našeho výzkumu bylo zjistit frekvenci užívání několika termínů z IT terminologie mezi běžnými a profesionálními uživateli. Předpokládáme, že zásadním faktorem ovlivňujícím volbu anglicismů bude právě vztah uživatele k tomuto odvětví, jeho věk a úroveň znalostí anglického jazyka. Poslední faktor jsme zařadili na základě rozhovoru s Claude Hagègem v pořadu „Dossier Le Soir“ s podtitulem Le choix des mots, kde uvádí, že kontaminace jazyka se týká především lidí, kteří kontaminující jazyk neovládají dobře, zatímco v případě osob vzdělaných v obou jazycích ke kontaminaci nedochází.²⁰

6. 2. Metodika

Výzkum byl uskutečněn prostřednictvím sociálních médií a diskusních fór v době od 7. června do 7. července 2014 dotazníkovou metodou ve formě elektronického formuláře GoogleForm. Dotazník byl zpřístupněn skupinám, jejichž členi byli studenty Fakult informačních technologií francouzských univerzit a na diskusním fóru profesionálních programátorů. Respondenti z kategorie běžných uživatelů byli zároveň členy komunit cizinců žijících v Čechách. Naším záměrem bylo získat přibližně sto respondentů a maximálně vyvážit poměr mezi běžnými a profesionálními uživateli. V konečné fázi dotazník vyplnilo 71 běžných uživatelů a 26 profesionálních uživatelů informačních technologií.

¹⁷ Commission spécialisée de terminologie et de néologie des télécommunications (CSTNT)

¹⁸ Commission générale de terminologie et de néologie

¹⁹ Colchester, M. The French Get Lost in the Clouds Over a New Term in the Internet Age. In: WSJ. 2009. [cit. 2014-07-05]. Dostupné z: <<http://online.wsj.com/news/articles/SB125544523318682497>>.

²⁰ Dossier Le Soir : le choix des mots : Invité C. Hagège. [cit.2014-07-07]. Dostupné z : <<http://www.ina.fr/video/CAC94043256>>.

Následující tabulka zobrazuje počty respondentů v závislosti na pohlaví a věku:

Věková kategorie	Muži	Ženy
18 - 25	24	23
26 - 35	26	12
35 - 50	8	2
50+	2	2
Celkem	60	39

Tabulka 1: Počet respondentů ve věkových kategoriích

Tabulka níže zobrazuje počty respondentů v závislosti na jejich vztahu k informačním technologiím. Vzhledem k faktu, že jeden z respondentů tuto kategorii vynechal, reálný počet vrácených dotazníků se tak snížil na 98.

Věková kategorie	Běžní uživatelé	Profesionální uživatelé
18 - 25	35	12
26 - 35	27	11
35 - 50	7	3
50+	3	0
Celkem	72	26

Tabulka 2: Počet respondentů podle jejich vztahu k informačním technologiím

Jedním z faktorů, které ovlivňují řečovou kulturu, je i míra dosaženého vzdělání a profese. Dále hraje významnou roli i původ respondenta. Tyto kategorie jsme byli nuceni vynechat, abychom zamezili nízké návratnosti dotazníků. Všichni uvedení respondenti jsou rodilí mluvčí francouzského jazyka, dle národnosti pak převážně Francouzi a Tunisané navštěvující frankofonní univerzity.

6. 3. Dotazník

Při sestavování dotazníku jsme se opírali o francouzský slovník Larousse a Velký terminologický slovník Quebeckého úřadu pro francouzský jazyk v elektronické podobě. Odtud jsme vybrali 20 výrazů jak vysoce odborných běžným uživatelům spíše nepřístupných, tak výrazy týkající se zejména komunikace a sociálních médií, která jsou široce rozšířená. Pro větný kontext jsme se inspirovali překladovými slovníky Bab.la a Linguee. Dále jsme

respondentům dali možnost vyjádřit se ke každému termínu, případně navrhnout synonymum, které preferují, což se v mnoha případech stalo.

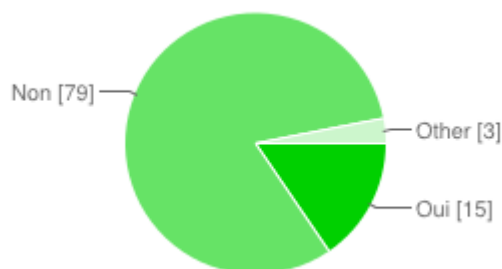
Nelingvistická část dotazníku se skládala z osobních údajů relevantních ke kultuře řeči a třech otázek odhalujících názor respondentů na integraci anglických výpůjček do francouzského jazyka. Samotný dotazník je součástí přílohy, vrácené dotazníky byly uloženy v elektronické podobě.

6.3.1. Vyhodnocení nelingvistické části dotazníku

V části zaměřené na názor respondentů na integraci anglických výpůjček do francouzštiny jsme položili následující tři otázky:

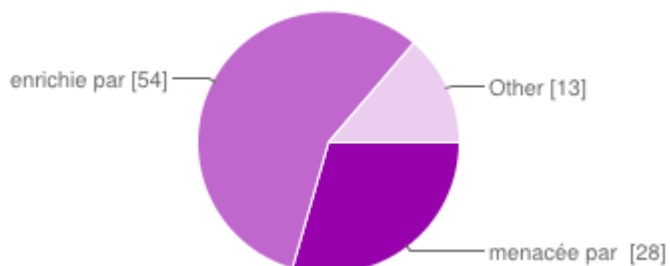
1. Myslíte si, že se frankofonní mluvčí v terminologii informačních technologií vyhýbají anglicismům?
2. Podle Vás je francouzský jazyk spíše ohrožován anglickými výpůjčkami, nebo je jimi obohacován?
3. Myslíte si, že tendence chránit francouzský jazyk se týká spíše starší, nebo mladší generace?

Následují grafy zobrazující odpovědi na předešlé tři otázky v procentech:

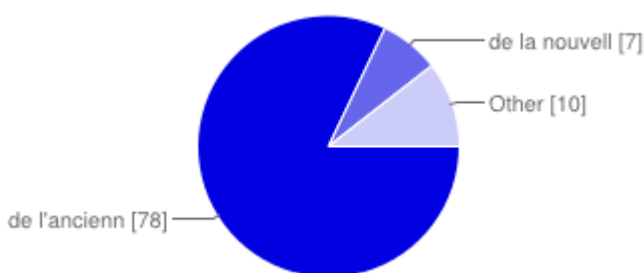
Ano	15	15%
Ne	79	81%
Jiné	3	3%

Graf 1: Myslíte si, že se frankofonní mluvčí v terminologii informačních technologií vyhýbají anglicismům?

Ohrožován invazí anglicismů	28	29%
Obohacován anglicismy	54	57%
Jiné	13	14%

Graf 2: Podle Vás je francouzský jazyk spíše ohrožován anglickými výpůjčkami, nebo je jimi obohacován?

Starší generace	78	82%
Mladší generace	7	7%
Jiné	10	11%

Graf 3: Myslíte si, že tendence chránit francouzský jazyk se týká spíše starší, nebo mladší generace?

Dotazník odhalil, že frankofonní mluvčí se z převážné většiny (81 %) nevyhýbají používání anglicismů v oblasti informačních technologií. Zbylí tři respondenti navíc ještě zdůraznili skutečnost, že se v tomto odvětví užívají převážně anglické výpůjčky. Pouze 5 profesionálních a 10 běžných uživatelů si myslí, že se anglicismům frankofonní mluvčí vyhýbají.

V případě druhé otázky, se více jak polovina respondentů přiklonila k názoru, že francouzština je angličtinou v tomto odvětví obohacována. Vliv angličtiny jako ohrožující vnímají výhradně běžní uživatelé, a to napříč věkovými kategoriemi. Zbývající 14 % respondentů se přiklonilo ke středové pozici a zdůraznilo potřebu vyvarovat se

dysfunkčním kalkům a užívání anglicismů tam, kde již existuje zavedený francouzský výraz, stejně jako potřebu udržovat rovnováhu mezi anglicismy a vlastními francouzskými výrazy.

Převážná většina respondentů (82 %) přiřkla tendenci chránit francouzštinu před vlnou anglicismů starší generaci. Přibližně 6 % respondentů zdůraznilo, že se o ochranu jazyka snaží obě generace. Zbylí respondenti uvedli, že generační rozdělení považují za irelevantní a zdůraznili jiné faktory, které mluvčí motivují k ochraně francouzského jazyka. Mezi nimi můžeme citovat vzdělání a profesní zaměření mluvčích, zejména v případě absolventů humanitních oborů. Konečně 1 respondent uvedl, že se primárně nejedná o ochranu francouzského jazyka, ale francouzské kultury.

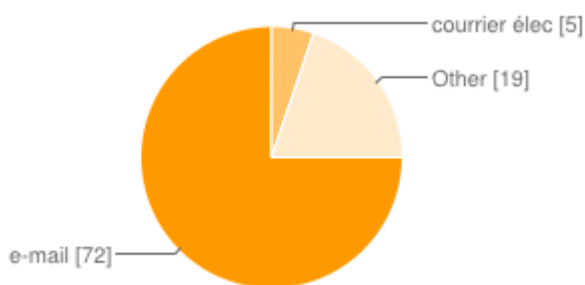
6. 3. 2. Popis jednotlivých výrazů a jejich výskyt

E-mail vs. courrier électronique

Slovo *courrier électronique* označuje elektronickou schránku, zprávu sdílenou mezi jedním nebo více uživateli na informační síti nebo způsob přenosu zprávy, tedy ekvivalent pošty. Mezi synonymy se uvádí *e-mail*, *mail*, *courriel*, *courriél*, případně *message électronique*. COGETERM v roce 2003 zavedl quebecismus *courriel*, který je zkratkou slov *courrier électronique*, a úspěšně konkuruje přímé anglické výpůjčce *e-mail*. Pravopis slova *courriél* je v zásadě chybný, protože koncovka „iél“ ve francouzštině neexistuje. Konečně se ještě můžeme setkat s málo frekventovaným slovem *courriélec*, které zbytečně konkuruje slovu *courriel*.²¹

Slovo bylo testováno v následujícím kontextu:

Ils communiquent principalement par Internet et par...

e-mail	72	75%
courrier électronique	5	5%
autre	19	20%

Graf 4: E-mail vs. courrier électronique

²¹ Le grand dictionnaire terminologique. [cit. 2014-07-05]. Dostupné z : <http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=8353974>.

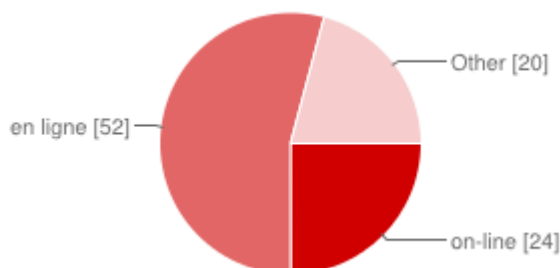
Vyhodnocení

Jak vidíme z Grafu 4, 75 % respondentů si zvolilo anglický výraz *e-mail* oproti 5 %, kteří si zvolili francouzskou variantu *courrier électronique*. Nicméně, respondenti navrhovali i některá známá synonyma. 6 % respondentů navrhlo slovo *courriel*, přičemž šlo pouze o běžné uživatele a 3 % dotázaných zvolilo zkratku *mail* s vysvětlením, že užití předpony „e“ je pleonasmus, protože slovem *mail* se automaticky rozumí elektronická pošta. Objevilo se i zdůvodnění, kdy *e-mail* se užívá v každodenní komunikaci, zatímco *courriel* bylo odkázáno do komunikace s úřady. Pokud zohledníme kategorii uživatele, téměř všichni dotázaní profesionální informatici zvolili buď variantu *e-mail* nebo *mail* (88 %), oproti běžným uživatelům, kteří totéž volili v 63 %.

On-line vs. en ligne

En ligne je neměnný výraz, který znamená připojený na síti, případně označuje produkt nebo službu, kterou lze zakoupit prostřednictvím internetu.²² Nabízí se synonyma *online* a *on-line*.

En cliquant sur un titre, vous ouvrirez la première section du chapitre ...

on-line	24	25%
en ligne	52	54%
autre	20	21%

Graf 5: On-line vs. en ligne

²² Le grand dictionnaire terminologique. [2014-07-05]. Dostupné z : http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=8367605.

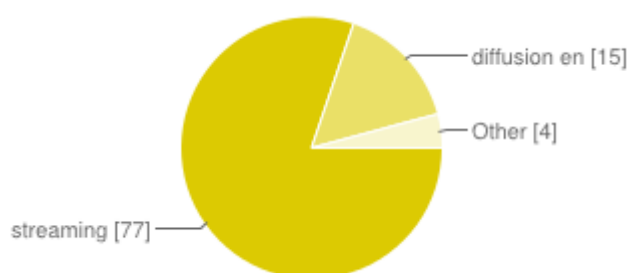
Vyhodnocení

Francouzský výraz *en ligne* silně preferovali běžní uživatelé, a to v 83 %, oproti profesionálním uživatelům, kteří ho zvolili pouze v 16 %. Ve věkové kategorii nad 50 let panovala 100 % na francouzském výrazu, zatímco u ostatních věkových kategorií se tato preference objevovala rovnocenně mezi 70 % a 80 %. Výsledky nepotvrdily souvislost mezi pohlavím a úrovní anglického jazyka.

Streaming vs. diffusion en continu

Diffusion en continu je technologie kontinuálního přenosu multimédií na internetu. Jako synonyma lze uvést *diffusion en flux* nebo anglické slovo *streaming*.²³

La parole suffit et se prête aussi bien à la/au ... sur le Web et à d'autres formes de transmission.

streaming	77	80%
diffusion en continu	15	16%
autre	4	4%

Graf 6: Streaming vs. diffusion en continu

Vyhodnocení

Pouze 15 % uživatelů zvolilo variantu *diffusion en continu*, při čemž jejich společným jmenovatelem byla dobrá úroveň anglického jazyka, od úrovně B1 výše. 1 respondent navrhl zkrácenou variantu *diffusion*, a jeden navrhl opis ve smyslu *l'écoute via Internet*. Francouzský výraz také zvolilo srovnatelně 15 % běžných a profesionálních uživatelů.

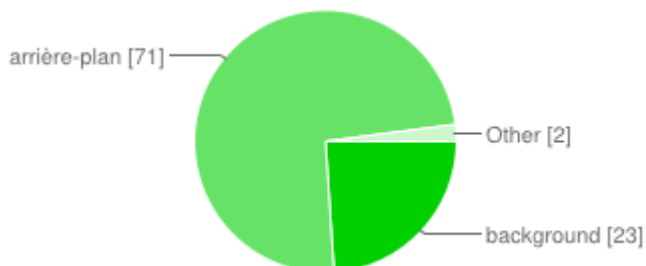
²³Dictionnaire Larousse. [cit.2014-07-08]. Dostupné z: <<http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/diffusion/25481/locution>>.

Background vs. arrière-plan

Arrière-plan se definuje jako pozadí plochy, na kterém se zobrazují grafické prvky.²⁴

Jako alternativy se uvádí *fond d'écran*, *arrière-plan de l'écran* a ang. slovo *background*.

Cochez cette case afin de pouvoir assigner une couleur de ... à la hachure.

background **23** 24%

arrière-plan **71** 74%

autre **2** 2%

Graf 7: Background vs. arrière-plan

Vyhodnocení

Z grafu 7 je patrná vysoká preference výrazu *arrière-plan*, zvolilo ho 84 % běžných uživatelů a 38 % profesionálních uživatelů. V jednom případě byl profesionálním uživatelem navržen termín *fond d'écran*. 1 respondent, programátor, uvedl rozdíl mezi oběma termíny. Přičemž uvedl, že anglický výraz se používá pro aplikace a procesy, které koncový uživatel nevidí, zatímco *fond d'écran* se vztahuje na obraz samotný a barevné rozlišení. Ang. výraz upřednostnilo 30 % uživatelů s nízkou úrovní anglického jazyka oproti 18 % uživatelů s vyšší úrovní znalostí.

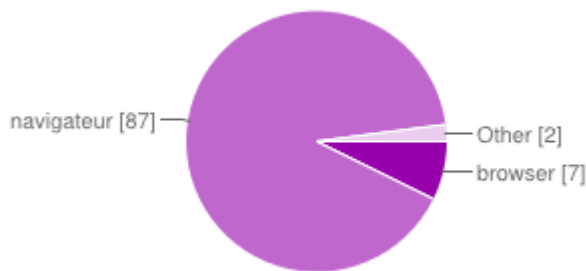
Browser vs. navigateur

Navigateur je programové vybavení, které umožňuje procházet webové stránky a pohybovat se mezi vyhledávači. Larousse uvádí jako alternativy *butineur*, *explorateur*, *fureteur*, *logiciel de navigation* a *browser*.²⁵

²⁴ Le grand dictionnaire terminologique. [cit.2014-07-05]. Dostupné z : <http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=8367605>.

²⁵ Dictionnaire Larousse. [cit.2014-07-05]. Dostupné z : <<http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/navigateur/53945?q=navigateur#53590>>.

A l'origine iCase visait à permettre d'accéder à de l'information à l'aide d'un ... Web.

browser	7	7%
navigateur	87	91%
autre	2	2%

Graf 8: Browser vs. navigateur

Vyhodnocení

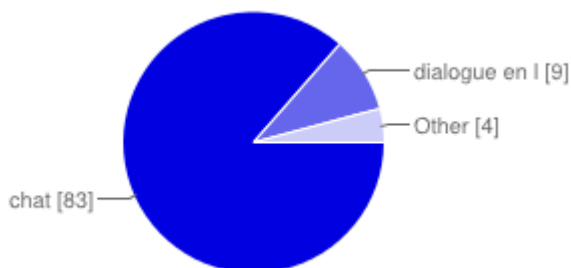
Podle grafu 8 vidíme, že fr. výraz preferovala naprostá většina dotázaných, jejich společným jmenovatelem byla také vyšší úroveň znalostí anglického jazyka. V jednom případě respondent, programátor, navrhl slovo *web-browser*. 4 % běžných uživatelů a 15 % profesionálních uživatelů zvolilo anglicismus *browser*.

Chat vs. dialogue en ligne

Výraz *dialogue en ligne* zavedla COGETERM v r. 2006 a definuje ho jako rozhovor více osob připojených na síti, kteří si v reálném čase vyměňují zprávy na obrazovce.²⁶ Lze použít i zkrácenou variantu *dialogue* na místo anglicismu *chat*.

²⁶ Le grand dictionnaire terminologique. [cit.2014-07-05]. Dostupné z : <http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=111311>.

On obtient ainsi un climat permettant aux sites de ... et autres forums publics d'être envahis d'insultes anti-Roms.

chat	83	86%
dialogue en ligne	9	9%
autre	4	4%

Graf 9: Chat vs. dialogue en ligne

Vyhodnocení

Z grafu 9 vidíme, že naprostá většina dotázaných zvolila anglicismus *chat*. Francouzský výraz *dialogue en ligne* si poté vybralo 8 běžných uživatelů a 1 programátor, který zároveň uvedl používání zkrácené verze *dialogue*. Opět šlo ve všech případech o uživatele s dobrou znalostí anglického jazyka. V jednom případě byl špatně pochopen kontext a bylo navrženo sloveso *chatter*, které by v našem případě způsobilo anakolut.

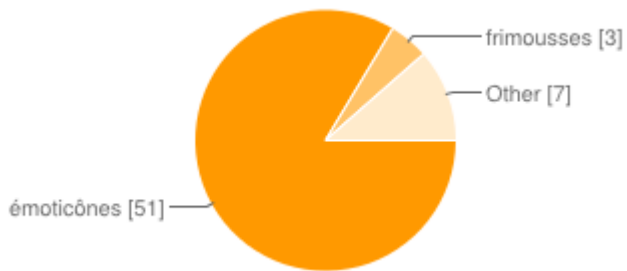
Emoticône vs. frimousse

Slovo *frimousse* zavedl COGETERM v r. 1999. Jde o soubor typografických znaků, které nakonec připomínají výraz tváře. V Quebecu se od r. 1995 používá přeneseně výraz *binette*. Slovník uvádí i kalky *souriant* a *souriard*, případně *le bonhomme sourire*. Všechny tři ale odpovídají ang. *smiley*, které má užší význam oproti *émoticône*.²⁷ Ang. emoticon je totiž oproti *smiley* mladší, a do francouzštiny bylo doslovně přeloženo v r. 1996.²⁸ Frankofonní slovník informatiky také uvádí synonymum *trombine*, jež je původně argotické.

²⁷ Le grand dictionnaire terminologique. [cit.2014-07-05]. Dostupné z : <http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=111833>.

²⁸ Dictionnaire d'informatique francophone. [cit.2014-07-05]. Dostupné z : <<http://informatique.fracademic.com/3161/%C3%A9moti%C3%B4ne>>.

Vous pouvez sauter les ... et ainsi arriver directement à la fin du formulaire d'envoi des messages dans le Forum 2.

émoticônes	51	84%
frimousses	3	5%
autre	7	11%

Graf 10 : Emoticône vs. frimousse

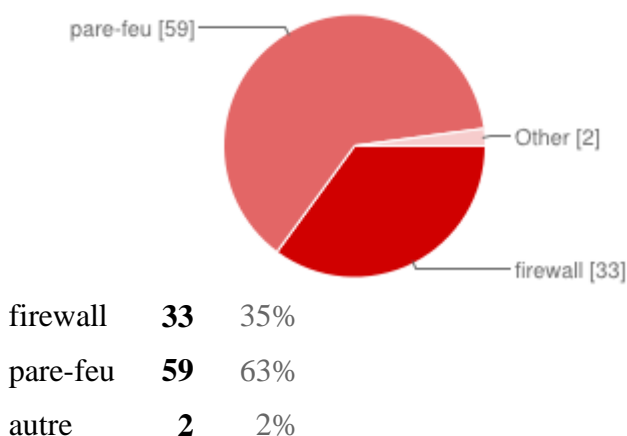
Vyhodnocení

Z grafu 10 je patrné, že naprostá většina dotazovaných preferuje anglicismus *émoticône*. 6 dalších respondentů uvedlo používání slova *smiley*, a pouze 3 uživatelé se přiklonilo k fr. *frimousse*, přičemž šlo vždy o respondenty z věkové kategorie starší 35 let.

Firewall vs. pare-feu

Larousse definuje *pare-feu* jako vybavení na pomezí soukromé a veřejné sítě společnosti, které filtruje příchozí a odchozí data z internetu. Jde o kalk slova *firewall*, který má synonymum ve slově *garde-feu*.²⁹ Velký terminologický slovník pak uvádí i *coupe-feu*, *barrière de sécurité* a *garde-barrière*.

Parmi les répondants qui ignorent si leur ordinateur est doté d'un ..., seulement 39 % estiment que les avantages du DMI l'emportent sur les problèmes potentiels.

Graf 11: Firewall vs. pare-feu

Vyhodnocení

Pare-feu vybralo srovnatelně 46 % informatiků a 47 % běžných uživatelů. 2 respondenti uvedli použití obou výrazů. Neprokázala se žádná závislost na pohlaví, úrovni znalostí anglického jazyka ani věkové kategorii.

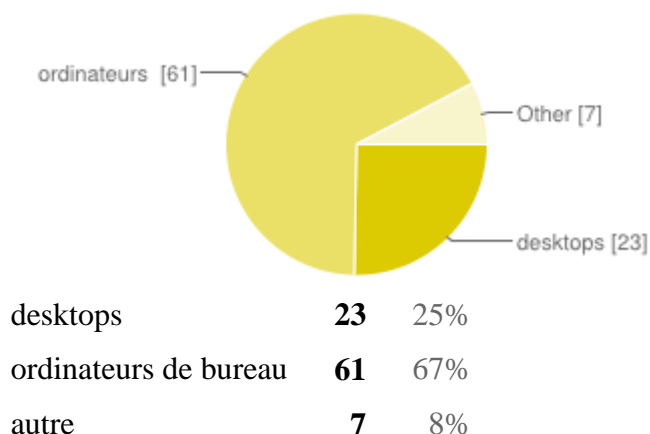
Desktop vs. ordinateur de bureau

Ordinateur de bureau je Velkým terminologickým slovníkem definován jako nepřenosná počítačová stanice typu mikropočítač vázaná na pracovní místo. Mezi synonyma patří *ordinateur de table*, i když původně šlo o výrazy používané pro popis jiné skutečnosti. *Ordinateur de bureau* byl počítač uzpůsobený pro práci v kanceláři. Uvádí se také nespisovná synonyma *ordi de bureau* a *ordi de table*.³⁰ Jde o ekvivalent slov *desktop*, *desktop personal computer*, *desktop PC* a *office desktop*.

²⁹Dictionnaire Larousse. [cit.2014-07-05]. Dostupné z : < <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/pare-feu/58122>>

³⁰ Le grand dictionnaire terminologique. [cit.2014-07-05]. Dostupné z : <http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=2072992>.

La fourniture de 10 à 15 ... à chaque bureau sous-régional est impossible.

Graf 12: Desktop vs. ordinateur de bureau

Vyhodnocení

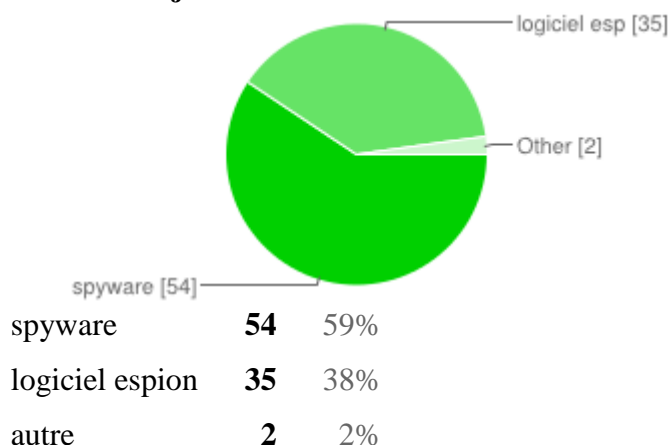
Profesionální uživatelé uváděli srovnatelně *desktop* ve 31, 1 respondent uvedl synonymum *PC* a jeden nespisovné synonymum *ordi*. Běžní uživatelé naopak v 70 % zahrhli fr. výraz *ordinateur de bureau* a dva respondenti uvedli zkrácenou verzi *ordinateur*, která ovšem sémanticky neodpovídá. *Desktop*, případně *PC* uváděli běžní uživatelé, kteří i v jiných případech preferovali anglické výpůjčky, které zároveň považují za přínos pro francouzštinu. Souvislost mezi pohlavím a znalostí anglického jazyka se v tomto případě neprokázala.

Spyware vs. logiciel espion

Logiciel espion je počítačové vybavení obsahující špionážní program, který na pozadí internetového připojení shromažďuje a převádí osobní informace, informace o zálibách a zvycích bez vědomí a dovození uživatele, které jsou používány k reklamním účelům. Neplacená verze se francouzsky označuje kalkem *gratuciel* (freeware) a verzi, kterou lze ukládat a sdílet najdeme pod slovem *partagiciel* (shareware). Mimoto existuje i málo užívaná zkratka *espilogiciel*.³¹

³¹ Le grand dictionnaire terminologique. [cit.2014-07-05]. Dostupné z : <http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=8369709>.

Si vous soupçonnez qu'un ... s'est infiltré dans votre système, nous vous recommandons de mettre à jour votre base de données.

Graf 13: Spyware vs. logiciel espion

Vyhodnocení

77 % profesionálních uživatelů zvolilo anglicismus *spyware*, navíc 2 uvedli výraz *malware* a *spy*. Vedle toho 51 % běžných uživatelů zvolilo *spyware*, z nichž polovina byla z věkové kategorie do 25 let a v předešlých případech mimo slova *navigateur*, *pare-feu* a *ordinateur de bureau* volili vždy anglicismy.

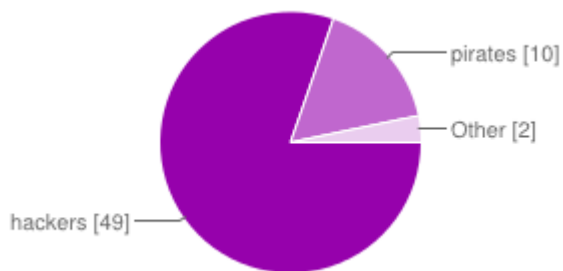
Hacker vs. pirate

Larousse definuje slovo *pirate* jako osobu, která zlomyslně obchází nebo záměrně ničí ochranu v počítači nebo počítačové síti.³² *Pirate* a ang. slovo *hacker* zcela neodpovídají, protože v angličtině *hacker* často odkazuje na osobu, která má obecně zálibu v počítačové technice, čemuž odpovídají fr. výrazy *fouineur*, *bidouilleur*, *mordu de l'informatique* a *passionné d'informatique*.³³

³² Dictionnaire Larousse. [cit.2014-07-05]. Dostupné z : <<http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/pirate/61126?q=pirate#60726>>.

³³ Le grand dictionnaire terminologique. [cit.2014-07-05]. Dostupné z : <http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=502840>.

Dans cette optique, les ... seraient les bandits de grand chemin ou les pilotes de chasse de réseaux.

hackers	49	80%
pirates	10	16%
autre	2	3%

Graf 14: Hacker vs. pirate

Vyhodnocení

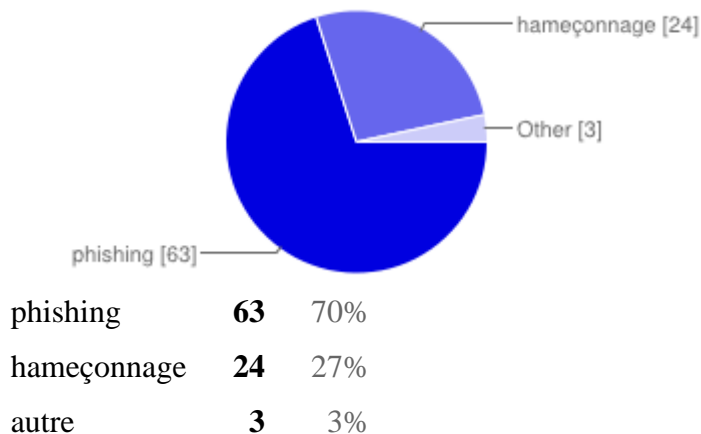
Anglicismus si v tomto případě zvolilo srovnatelně 23 % profesionálních uživatelů a 22 % běžných uživatelů. V jednom případě profesionální uživatel rozlišoval výrazy tak, že za *pirate* považoval nelegální stahování materiálu z internetu, zatímco *hacker* již systematicky provozuje trestnou činnost ve smyslu získávání údajů jiného uživatele a působení škody spíše než sebeobohacení. Výraz *hacker* volili z 63 % muži. Z hlediska věkových kategorií 40 % dotázaných, kteří zvolili anglicismus, spadá do kategorie 26 – 35 let.

Phishing vs. hameçonnage

Hameçonnage se definuje jako hromadná pošta odeslána nelegálně z instituce nebo obchodu, jejichž údaje byly zcizeny. V korespondenci je příjemce vyzýván k zadávání osobních údajů, zejména bankovních, a je odkazován na falešnou webovou stránku, kde ho o tyto údaje hacker připraví. Jako synonyma se uvádí *hameçonnage par courriel*, *appâtage* a *appâtage par courriel*. Kromě uvedeného se také nabízí termín *pêche aux gogos* (ou *pêche au gogo*), který má však negativní konotaci. Dále lze uvést *escroquerie par courriel*, který je ovšem nepřesný, protože nejde vždy o podvod, ale spíše o pokus o podvodnou činnost. Navíc nelze říct, že by se tato podvodná technika realizovala pouze přes e-mail. Mezi ekvivalenty se uvádí také *pêche aux données personnelles* a *pêche aux informations confidentielles*, které jsou ale spíše deskriptivní než denominativní. Objevuje se i termín *filoutage* (*philoutage*), který je ale příliš obecný a nevystihuje podstatu rhybaření. Nabízí se i *usurpation d'interface*,

keré však odpovídá jen jedné z mnoha aktivit, které se pod termínem rhybaření skrývají, jde tedy o podřazený termín.³⁴

Plusieurs Etats ont signalé des infractions liées au ... ou à des actes connexes.

Graf 15 : Phishing vs. hameçonnage

Vyhodnocení

9 dotázaných se rozhodlo na tuto otázku neodpovědět, což přisuzujeme skutečnosti, že se s tímto odborným termínem dosud nesetkali. Je překvapivé, že anglicismus *phishing* vybralo 68 % běžných uživatelů a 30 % profesionálních uživatelů. Nelze říct, že by výskyt slova *phishing* byl větší u jednoho z pohlaví, nebo závisel na znalosti anglického jazyka. Vzhledem k vysokému počtu synonym, bylo překvapivé, že žádný z respondentů neuvedl vlastní termín.

Connection Internet vs. connexion Internet

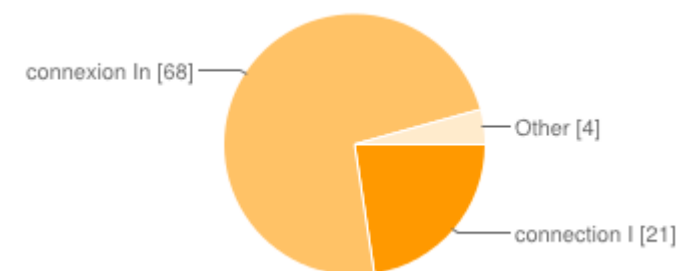
Mnoho francouzských slov podléhá pravopisné kontaminaci pod vlivem angličtiny. Přestože nejde o klasickou výpůjčku, zařadili jsme i často se opakující chybný termín *connection Internet*.³⁵ Defínuje se tedy jako připojení počítače na internet prostřednictvím lokální sítě společnosti nebo poskytovatele. Jako ekvivalenty se uvádí *connexion à Internet*, *connexion à l'Internet*, *branchement à Internet*, *branchement à l'Internet* a *branchement Internet*.³⁶

³⁴ Le grand dictionnaire terminologique. [cit.2014-07-05]. Dostupné z : <http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=8869710>.

³⁵ Anglicismes: n'empruntons que le strict nécessaire. 2010. [cit.2014-07-05]. Dostupné z : <<http://www.cce.umontreal.ca/auto/anglicismes.htm>>.

³⁶ Le grand dictionnaire terminologique. [cit.2014-07-05]. Dostupné z : <http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=8367653>.

ONSPIDE est un logiciel téléchargeable permettant de multiplier la vitesse de votre ...

connection Internet	21	23%
connexion Internet	68	73%
autre	4	4%

Graf 16: Connection Internet vs. connexion Internet

Vyhodnocení

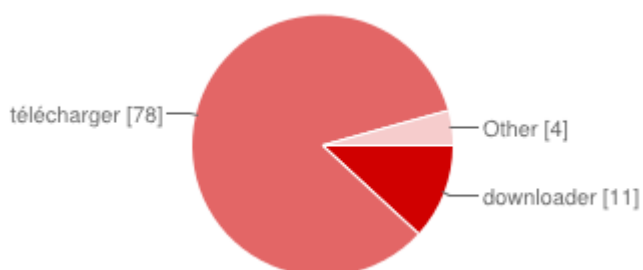
Termín s kontaminovaným pravopisem zvolilo pouze 19 % profesionálních uživatelů a 27 % běžných uživatelů. Pro 7 dotázaných byla zřejmě zkratka ONSPIDE zavádějící, a tak otázku nezodpověděli. 1 profesionální uživatel navrhl termín *bande passante*, ekvivalent ang. *bandwidth*, který odkazuje na přenosovou rychlost, ale ne na připojení samotné, jde o podřazené slovo. 1 běžný uživatel uvedl možnosti obě se zdůvodněním, že teprve prostřednictvím dotazníku zjistil, že termín *connection Internet* je ve francouzštině chybný. Závislost na věkové kategorii, pohlaví ani znalosti anglického jazyka se neprokázala.

Downloader vs. télécharger

Télécharger označuje proces přenosu souboru ze vzdáleného počítače na místní počítač, případně z centrálního počítače do mikropočítače prostřednictvím sítě. Tento francouzský termín odpovídá jak anglického download (stahovat), tak upload (nahrávat), popisuje tedy oba směry přenosu souboru. V případě nutnosti přesného odlišení se používá opis *télécharger vers l'aval* a *télécharger vers l'amont*. Quebecký úřad pro francouzský jazyk navrhl používat termín *télédécharger* pro *download* a *télécharger* pro *upload*.³⁷ Larousse ani Dictionnaire de l'informatique francophone toto rozlišení ale neuvádí.

³⁷ Le grand dictionnaire terminologique. [cit.2014-07-08]. Dostupné z : <http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=2075522>.

Je viens de ... le logiciel iPod pour iPod conversion de vidéo.

downloader	11	12%
télécharger	78	84%
autre	4	4%

Graf 17: Downloader vs. télécharger

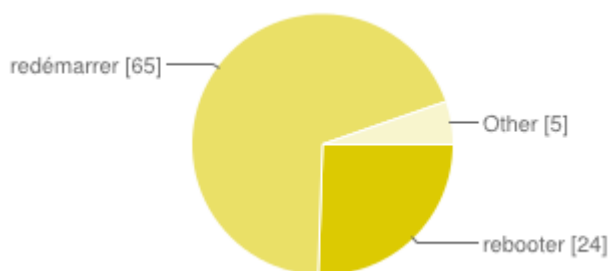
Vyhodnocení

Anglicismus v tomto případě zvolilo 31 % profesionálních uživatelů a 8 % běžných uživatelů. 3 profesionální uživatelé na místo nabízených výrazů zvolili zkratku DL. 1 běžný uživatel uvedl, že výrazy používá podle toho, s kým hovoří. Závislost na dalších kategoriích se neprokázala.

Rebooter vs. redémarrer

Redémarrer označuje znovuzapojení počítače zpravidla po zablokování systému. Nabízí se synonyma *réamorcer* a *relancer*, vedle anglicismus *rebooter* pak ještě *rebooter*.³⁸

Chers collègues, quand mon ordinateur ne fonctionne pas, je le fais ...

rebooter	24	26%
redémarrer	65	69%
autre	5	5%

Graf 18: Rebooter vs. redémarrer

³⁸ Le grand dictionnaire terminologique. [cit.2014-07-08]. Dostupné z : <http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=8385817>.

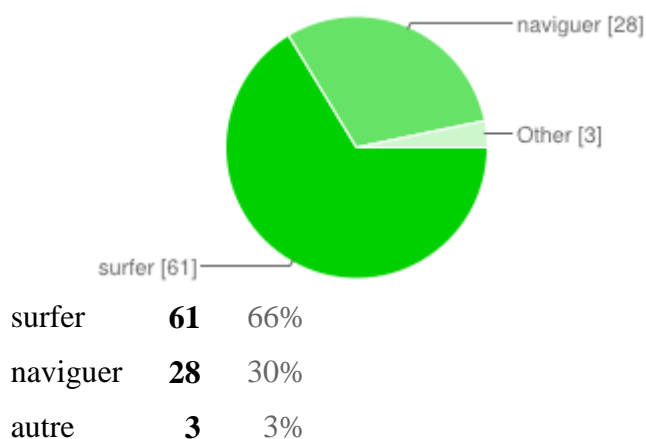
Vyhodnocení

Anglicismus zvolilo shodně 31 % profesionálních uživatelů. 1 běžný uživatel opět uvedl závislost použití termínu na účastnících konverzace. 1 profesionální uživatel uvedl termín *reseter*, který žádný z námi používaných slovníků neuvádí.

Surfer vs. naviguer

Naviguer znamená používat internet a vyhledávat na něm informace z webového prohlížeče. Používá se zástupně s anglicismem *surfer*, který má ale konotaci používání internetu pro zábavu.³⁹ Larousse slovo *naviguer* definuje jako přecházení mezi informacemi v hypertextovém dokumentu nebo v médiích.⁴⁰ Jako další synonymum se uvádí *fureter*, které ale odkazuje spíše na vyhledávání informací za účelem podvodné činnosti.⁴¹

Ils peuvent ainsi ... sur Internet et se servir des applications informatiques pour leurs devoirs.

Graf 19: Surfer vs. naviguer

Vyhodnocení

Anglicismus si zvolilo 54 % profesionálních uživatelů a 68 % běžných uživatelů, což vyvrací hypotézu, že profesionální uživatelé užívají pod vlivem profese více anglicismů. Jeden běžný uživatel uvedl sloveso *aller*, které by ovšem změnilo smysl věty, zatímco jeden profesionální uživatel potvrdil shodnou četnost užívání obou nabízených slov.

³⁹ Le grand dictionnaire terminologique. [cit.2014-07-08]. Dostupné z : <http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=2075072>.

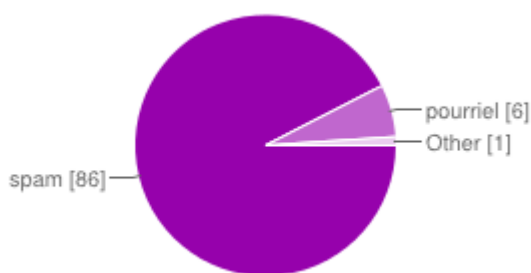
⁴⁰ Dictionnaire Larousse. [cit.2014-07-08]. Dostupné z : <<http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/naviguer/53947?q=naviguer#53592>>.

⁴¹ Dictionnaire d'informatique francophone. [cit.2014-07-08]. Dostupné z : <<http://informatique.fracademic.com/3761/fureter>>.

Spam vs. pourriel

Pourriel je nevyžádaná elektronická zpráva s reklamní náplní odeslaná velkému množství uživatelů, kteří ji obvykle obdrží přímo v koši. Quebecký úřad pro francouzský jazyk tento výraz zavedl v r. 1997.⁴² Vznikl zkratkou slov *poubelle* a *courriel*, i když na příklad Frankofonní slovník informatiky chybně uvádí vznik ze slov *courriel* *pourri*, jiné pak ze slova *pourriture*. *Pourriel* nelze zaměňovat s *pollurriel*, které odkazuje na hromadné šíření nevyžádaných zpráv na diskusních fórech.

Cette disposition devrait devenir un outil important dans la lutte contre le ... en Europe.

spam	86	92%
pourriel	6	6%
autre	1	1%

Graf 20: Spam vs. pourriel

Vyhodnocení

Anglicismus zvolilo 92 % profesionálních uživatelů a 90 % běžných uživatelů, z čehož usuzujeme, že quebecismus *pourriel* se neetabloval. 1 běžný uživatel uvedl opis *courriel indésirable*, který v podstatě sémanticky odpovídá.

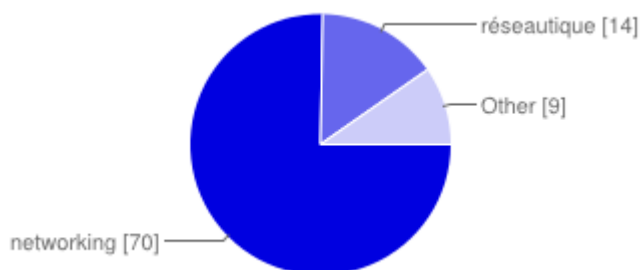
Networking vs. réseautique

Réseautique je soubor technik a úkonů na síti, které směřují k tvorbě, instalaci a využívání sítě. Jako synonyma se také uvádí *informatique de réseau* a *informatique réseau*.⁴³ Podle Frankofonního slovníku informatiky jde o termín málo užívaný.

⁴² Le grand dictionnaire terminologique. [cit.2014-07-08]. Dostupné z : <http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=8349831>.

⁴³ Le grand dictionnaire terminologique. [cit.2014-07-08]. Dostupné z : <http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=8369045>.

Lors de ses stages en entreprise, il a essentiellement acquis de l'expérience en ... et en technologies .NET

networking	70	75%
réseautique	14	15%
autre	9	10%

Graf 21: Networking vs. réseautique

Vyhodnocení

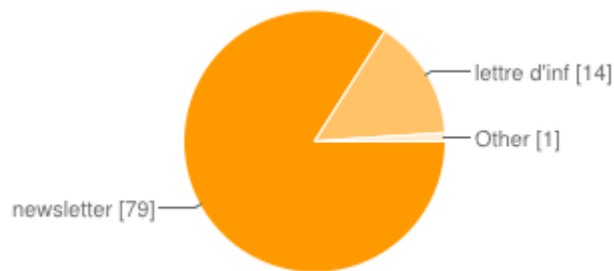
Z grafu 21 vidíme, že anglicismus preferují tři čtvrtiny uživatelů, z toho 92 % profesionálních uživatelů a 73 % běžných uživatelů. U běžných uživatelů se projevilo, že jde o odborný termín, takže uvedli, že větě nerozumí, v jednom případě byl navržen opis *technologie réseau*. 4 profesionální uživatelé shodně uvedli termín *réseau* a termín *réseautique* jim byl neznámý.

Newsletter vs. lettre d'information

Lettre d'information je elektronický zpravodaj, k jehož odebrání se mohou uživatelé internetu přihlásit na příslušné webové stránce, ze které jim bude pravidelně posílán. Jako synonyma se uvádí *infocourriel*, *lettre d'informations*, *lettre d'infos*, *lettre d'info*, *cyberlettre* a *infolettre*.⁴⁴

⁴⁴ Le grand dictionnaire terminologique. [cit.2014-07-08]. Dostupné z : <http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=8375400>.

L'idée de diffuser une ... a été étudiée et sera appliquée au cours de l'année prochaine..

newsletter	79	84%
lettre d'information	14	15%
autre	1	1%

Graf 22: Newsletter vs. lettre d'information

Vyhodnocení

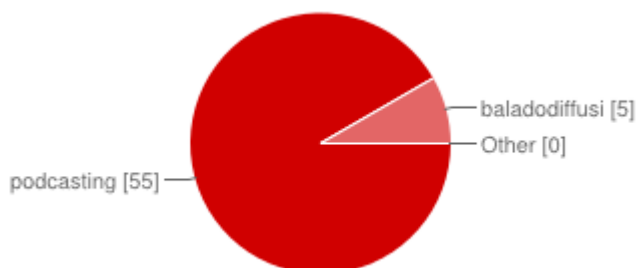
Z grafu 22 vidíme, že je dotazovanými výrazně preferován anglicismus *newsletter*, vybralo ho 88 % profesionálních uživatelů a 82 % běžných uživatelů. Všichni respondenti, kteří uvedli francouzský výraz, měli dobrou úroveň anglického jazyka.

Podcasting vs. baladodiffusion

Baladodiffusion je metoda šíření informací prostřednictvím RSS, umísťují se tak zvukové nebo videové záznamy na internet, odkud se stahují do uživatelského zařízení za účelem poslechu nebo zobrazení. Quebecký úřad pro francouzský jazyk slovo *baladodiffusion* a *baladiffusion* zavedl již v r. 2004, o dva roky později COGETERM na tomto základě vytvořil slovo *diffusion pour baladeur*. V obou případech tvůrci vycházeli ze slov *baladeur* (odkaz na iPad) a *radiodiffusion*. Termín tedy vznikl analogicky jako slova *radiodiffusion*, *télédiffusion* a *webdiffusion*.⁴⁵ Mohou se objevit i chybné tvary *balladodiffusion*, ovšem tento výraz není odvozený od slova *ballade*. Výraz *podiffusion* zase vznikl na základě komerční značky iPod a slově *diffusion*. Mimo výpůjčku *podcasting* se nabízí i *podcastage* s fr. sufixem „age“.

⁴⁵ Le grand dictionnaire terminologique. [cit.2014-07-08]. Dostupné z : <http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=8357110>.

Cliquez sur le lien de ... pour entendre l'entrevue récente de Dr. Leyman.

podcasting	55	92%
baladodiffusion	5	8%
autre	0	0%

Graf 23: Podcasting vs. baladodiffusion

Vyhodnocení

Z grafu 23 vidíme, že francouzský výraz zvolilo pouhých 5 % dotázaných, z nichž všichni byli běžní uživatelé. Profesionální uživatelé také uvedli slova *podcast* a *PAD*. *PAD* v plném znění *prêt à diffuser* odkazuje na certifikát garance kontroly záznamů před zveřejněním, a testovanému kontextu tedy neodpovídá.⁴⁶ Na druhou stranu *podcast* oproti slovu *podcasting* zdůrazňuje skutečnost, že jde o soubor a ne o technologii, *ballado* by v takovém případě byl adekvátní fr. výraz. V testovaném kontextu by tedy termín *ballado*, případně *podcast* byl zdaleka nejvhodnější.

⁴⁶ Le grand dictionnaire terminologique. [cit.2014-07-08]. Dostupné z : <http://www.granddictionnaire.com/ficheOqlf.aspx?Id_Fiche=8982147>.

6. 3. 3. Shrnutí

Následující tabulka uvádí procenta výskytu anglicismů v závislosti na kategorii typu uživatele.

	e-mail	on-line	streaming	background	browser
běžný u.	63%	80%	83%	12%	4%
profesionální u.	88%	38%	84%	62%	15%
	desktop	spyware	hacker	phishing	connection Internet
běžný u.	21%	51%	22%	68%	27%
profesionální u.	31%	77%	23%	30%	19%
	dowloader	rebooter	surfer	spam	networking
běžný u.	8%	31%	68%	90%	73%
profesionální u.	31%	31%	54%	92%	92%
	newsletter	chat	emotícône	firewall	podcasting
běžný u.	82%	62%	75%	34%	52%
profesionální u.	88%	52%	82%	50%	65%

Tabulka 3: Výskyt anglicismů ve vztahu k typu uživatele

7. Závěr

V této bakalářské práci jsme se teoreticky i prakticky věnovali problematice anglických výpůjček v terminologii informačních technologií. Za pomoci odborné literatury jsme popsali klasifikaci výpůjček a jejich integraci do francouzštiny, dále jsme výpůjčky vymezili vůči xenismům, peregrinismům, internacionalismům a pseudoanglicismům. Další část byla věnována historii pronikání obou jazyků od středověku po současnost. V praktické části uvádíme proces tvorby francouzských termínů a předkládáme analýzu používání 20 anglicismů v tomto odvětví.

Cílem této práce bylo zjistit, do jaké míry jsou anglicismy přítomné ve francouzské terminologii informačních technologií. Tento jazykový aspekt byl hodnocen na základě vztahu uživatele k informačním technologiím, věku, pohlaví a na základě znalosti anglického jazyka formou.

Předpokládali jsme, že vysokou míru výskytu anglicismů odhalíme zejména u profesionálních uživatelů, kteří jsou ovlivněni zejména nově vznikajícími globálními programovacími jazyky a aplikacemi. Dále jsme předpokládali vysoký výskyt anglicismů u věkové kategorie do 25 let. Naopak nízký výskyt anglicismů jsme očekávali u generace nad 50 let a u běžných uživatelů. S ohledem na znalost anglického jazyka jsme předpokládali, že respondenti s vyšší úrovní anglického jazyka, budou méně používat kontaminace a výpůjčky.

Výzkum probíhal na vzorku 98 uživatelů informačních technologií, frankofonních mluvčích prostřednictvím sociálních médií po dobu jednoho měsíce. 81 % dotázaných uvedlo, že se frankofonní mluvčí anglicismům v mluvě nevyhýbají a více než polovina dotázaných navíc uvedla, že anglicismy francouzský jazyk spíše obohacují. Konečně 82 % respondentů uvedla, že anglicismům se vyhýbá zejména starší generace. Výsledky analýzy ukázaly, že používání anglicismů není podmíněno pohlavím. Naše hypotéza vztahující se ke znalosti anglického jazyka byla výzkumem vyvrácena. Zatímco všichni respondenti preferovali anglicismy u 12 výrazů z 20, respondenti se znalostí anglického jazyka C1-C2 zvolili anglicismus u 15 výrazů z 20. Z výzkumu vyplynulo, že věková kategorie nad 35 let (Z důvodu nízkého počtu respondentů jsme spojili dvě věkové kategorie.) preferovala anglicismus jen u 7 výrazů z 20, čímž se prokázala částečně naše hypotéza o vlivu věku na používání anglicismů v této oblasti. Na druhou stranu výzkum neodhalil, že věková kategorie do 25 let výrazně preferuje anglicismy. Dotázaní je preferovali pouze u poloviny výrazů.

Naše hypotéza, kdy výskyt anglicismů u profesionálních uživatelů bude výrazně vyšší, se potvrdila. Profesionální uživatelé měli vyšší procentuální zastoupení u 14 z 20

anglicismů, přesto jsme však u některých běžných výrazů jako *on-line* nebo *chat* stejně jako u odborného výrazu *phishing* zaznamenali výrazně nižší procento dotázaných profesionálních uživatelů oproti běžným uživatelům. Tento rozpor přikládáme nedostatečnému počtu respondentů.

8. Résumé

Le travail présenté ci-dessus est consacré à la problématique des emprunts anglais dans la terminologie de l'informatique de point de vue théorique et pratique. A l'aide de la littérature scientifique nous avons décrit la classification des emprunts et l'intégration des emprunts en français, nous avons défini les emprunts à l'égard des xénismes, pérégrinismes, internationalismes et pseudoanglicismes. La partie suivante est consacrée à l'histoire de la pénétration des deux langues du Moyen Age à l'époque contemporaine. Dans la partie pratique nous présentons le procès de la création des termes français et l'analyse de l'usage de 20 termes de ce domaine. L'objectif de ce travail était de trouver à quel point les anglicismes sont présents dans la terminologie de l'informatique française. Cet aspect linguistique a été examiné à la base du rapport des utilisateurs à la technologie informatique, de l'âge, du genre, et de la connaissance de la langue anglaise.

Nous avons supposé de trouver une grande occurrence des anglicismes chez les utilisateurs professionnels qui sont influencés surtout de nouveaux langages de programmation et des applications globales. Après, nous avons supposé une grande occurrence des anglicismes chez la catégorie d'âge moins de 25 ans. Par contre, nous avons supposé de trouver une moindre occurrence des anglicismes chez les gens âgés de plus de 50 ans, et chez les utilisateurs standards. Finalement, nous avons aussi considéré la connaissance de la langue anglaise, et nous avons supposé que les répondants ayant un niveau élevé de la langue anglaise utiliseraient moins de mots contaminés et des emprunts.

98 locuteurs francophones, utilisateurs de la technologie informatique ont pris part dans notre enquête. L'enquête a été distribuée par l'intermédiaire des médias sociaux pendant un mois. 81 % des répondants ont affirmé que les francophones n'évitaient pas l'usage des anglicismes et plus d'une moitié d'eux ont même considéré les anglicismes un enrichissement pour la langue française. 82 % des répondants ont affirmé que c'était surtout l'ancienne génération qui évitait l'usage des anglicismes. Les résultats de l'analyse ont montré que l'usage des anglicismes n'est pas conditionné par le genre. Notre hypothèse sur le rapport entre l'usage des anglicismes et la connaissance de la langue anglaise a été démentie. Tandis que tous les répondants ont préféré les anglicismes dans 12 de 20 cas, les répondants ayant une connaissance de l'anglais au niveau C1-C2 ont choisi les anglicismes dans 15 des 20 cas. Il est ressorti de l'analyse que la catégorie d'âge de plus de 35 ans (Pour cause d'un bas nombre de répondants nous avons joint deux catégories.) n'ont préféré les anglicismes que dans 7 des 20 cas ce qui a partiellement prouvé notre hypothèse sur le rapport entre l'âge et

l'usage des anglicismes. De l'autre côté, il n'est pas ressorti de l'analyse que la catégorie d'âge de moins de 25 ans préfère considérablement les anglicismes, les répondants ne les ont choisis que dans une moitié des cas.

Notre hypothèse que l'occurrence des anglicismes chez les utilisateurs professionnels soit plus grande que chez les utilisateurs standards a été confirmée. Les utilisateurs professionnels ont été plus nombreux à choisir les anglicismes dans 14 des 20 cas, pourtant dans le cas des termes tels que *on-line* et *chat* de même que le terme spécialisé *phishing* nous avons trouvé un pourcentage des utilisateurs professionnels considérablement plus bas en comparaison avec les utilisateurs standards. Nous voyons la raison dans le nombre limité des répondants.

9. Bibliografie

BONNARD, Henri. *Code du français courant*. Paris : Magnard, 1987.

ETIEMBLE, René. *Parlez-vous français?* Paris : Gallimard, 1991.

GUILBERT, Louis. *La créativité lexicale*. Paris : Larousse, 1971.

GUIRAUD, Pierre. *Les mots étrangers*. Paris : Presses universitaires de France, 1971.

HAGEGE, Claude. *Combat pour le français : Au nom de la diversité des langues et des cultures*. Paris : Odile Jacob, 2008.

HAGEGE, Claude. *Le français : histoire d'un combat*. Paris : Editions Michel Hagège, 1996.

PERRET, Michèle. *Introduction à l'histoire de la langue française*. Paris : Sedes, 1998.

SAUVAGEOT, Aurélien. *Portrait du vocabulaire français*. Paris : Larousse, 1964.

ŠABRŠULA, Jan. *Vývoj francouzského jazyka*. Ostrava : Ostravská univerzita, 1996.

ŠABRŠULA, Jan. *Základy francouzské lexikologie*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1983.

WALTER, Henriette. *Honni soit qui mal y pense. L'incroyable histoire d'amour entre le français et l'anglais*. Paris : Editions Robert Laffont, 2001.

Achard, Pierre. Compte-rendu Les anglicismes. Danger ou enrichissement pour la langue française? In: *Langage et société*, 1990, vol. 52, s. 89-90. Dostupné z: <http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/lsoc_0181-4095_1990_num_52_1_2486>.

Anglicismes: n'empruntons que le strict nécessaire. 2010. [cit.2014-07-05]. Dostupné z : <<http://www.cce.umontreal.ca/auto/anglicismes.htm>>.

Colchester, M. The French Get Lost in the Clouds Over a New Term in the Internet Age. In: *The Wall Street Journal*. 2009. [cit. 2014-07-05]. Dostupné z: <<http://online.wsj.com/news/articles/SB125544523318682497>>.

Commission spécialisée de terminologie et de néologie de l'informatique et des composants électroniques. [cit.2014-07-02]. Dostupné z : <<http://ensmp.net/cstic/>>.

Dossier Le Soir : le choix des mots : Invité C. Hagège. [cit.2014-07-07]. Dostupné z : <<http://www.ina.fr/video/CAC94043256>>.

Eychenne, Alexia. La loi Toubon : rempart contre le tout-anglais au travail. In: *L'Express Emploi*. 2013. [cit.2014-07-05]. Dostupné z: <http://www.lexpress.fr/emploi/la-loi-toubon-rempart-contre-le-tout-anglais-au-travail_1250705.html>.

Langue française : état d'urgence , par un collectif d'associations. In: *Le Monde*. 2009. [cit.2014-07-01] Dostupné z: <http://www.lemonde.fr/idees/article/2009/12/07/langue-francaise-etat-d-urgence-par-un-collectif-d-associations_1277289_3232.html>.

Loi sur la langue française. In : *Midi Libre*. 1994. [cit.2014-07-05]. Dostupné z: <http://www.francophonie-avenir.com/presse_Loi_Toubon_Censure_de_dispositions_de_la_loi_Toubon_sur_l'usage_du_francais.htm>.

Patience, Epps – Huehnergard, John – Na'ama, Pat-El. Contact Among Genetically Related Languages. In *Journal of Language Contact* 6. Brill: University of Texas. 2013. [cit. 2014-06-30]. Dostupné z: <http://www.academia.edu/4723128/Introduction_Contact_among_genetically_related_languages>.

Pergnier, Maurice. *Les anglicismes : danger ou enrichissement pour la langue française ?* Paris : Presses universitaires de France, 1989. [cit.2014-06-02]. Dostupné z: <http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/lsoc_0181-4095_1990_num_52_1_2486>.

Volle, Michel. A propos du mot informatique. 2002. [cit.2014-07-02]. Dostupné z: <<http://www.volle.com/opinion/informatique.htm>>.

Centre national de ressources textuelles et lexicales, heslo label. [cit.2014-07-01] Dostupné z: <<http://www.cnrtl.fr/etymologie>>.

Dictionnaire d'informatique francophone. [cit.2014-07-08]. Dostupné z: <<http://informatique.fracademic.com>>.

Dictionnaire Larousse. Dostupné z: < <http://www.larousse.fr/dictionnaires>>.

Encyklopedia Idéopedia, heslo pérégrinisme. [cit.2014-07-05]. Dostupné z: <<http://www.europalingua.eu/ideopedia/index.php5?title=P%C3%A9r%C3%A9grinisme>>.

Le grand dictionnaire terminologique. Dostupné z: <<http://www.granddictionnaire.com>>.

10. Seznam zkratek

CFTC

Confédération française des travailleurs chrétiens

COGETERM

Commission générale de terminologie et de néologie

CSTIC

Commission spécialisée de terminologie et de néologie de l'informatique et des composants électroniques

CSTNT

Commission spécialisée de terminologie et de néologie des télécommunications

DGLFLF

Délégation générale à la langue française et aux langues de France